

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Vliv Lisabonské smlouvy na fungování institucí Evropské unie
The Lisbon Treaty and Its Impact on the European Union Institutions
Functioning

Student: Svatava Baránková
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Simona Matisová

Ostrava 2010

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

Velmi děkuji paní Ing. Simoně Matisové za věnovaný čas a odbornou pomoc při zpracování.

V Ostravě dne 7. května 2010

.....
Baránková Svatava

Obsah

1. ÚVOD	3
2. INSTITUCIONÁLNÍ STRUKTURA EVROPSKÉ UNIE	5
2.1. Rada Evropské unie	6
2.1.1. Rada Evropského společenství uhlí a oceli	7
2.1.2. Rada EHS, Rada EURATOM	8
2.1.3. Sjednocená Rada Evropské unie	8
2.1.4. Orgány Rady EU	10
2.1.5. Hlasování v Radě EU	11
2.1.6. Rozhodovací procedury	12
2.2. Evropská komise	14
2.2.1. Předchůdci Evropské komise	14
2.2.2. Orgány Evropské komise	15
2.2.3. Komisaři	16
2.2.4. Jednání EK	17
2.2.5. Komise 2004 – 2009	18
2.3. Evropský parlament	18
2.3.1. Vznik a vývoj EP	19
2.3.2. Volby	20
2.3.3. Politické frakce	21
2.3.4. Orgány a zasedání Evropského parlamentu	22
3. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA LISABONSKÉ SMLOUVY	24
3.1. Od Nice ke Konventu	24
3.2. Konvent	25
3.3. Smlouva o Ústavě pro Evropu	26
3.4. Názory na Ústavu	26
3.5. Lisabonská smlouva	28
3.5.1. Smlouva o Evropské unii	29
3.5.2. Smlouva o fungování EU	31
3.6. Listina základních práv Evropské unie	32
3.7. Ratifikační proces LS	33
3.8. Ratifikace v České republice	35
4. VLIV LISABONSKÉ SMLOUVY NA FUNGOVÁNÍ INSTITUCÍ EU	38

4.1. Základní změny ve fungování EU po přijetí LS	38
4.1.1. Právní subjektivita.....	38
4.1.2. Doložka flexibility.....	39
4.1.3. Pravomoci.....	39
4.1.4. Posílená spolupráce	40
4.1.5. Vystoupení z EU	41
4.1.6. Právní akty.....	42
4.1.7. Řádný legislativní postup	43
4.2. Změny v institucionální struktuře po LS	44
4.3. Rada EU po změnách LS.....	44
4.3.1. Kvalifikovaná většina v Radě EU	45
4.3.2. Váha ČR při hlasování v Radě EU	46
4.4. Evropská komise po přijetí LS.....	47
4.4.1. Občanská iniciativa	47
4.5. Evropský parlament po změnách v LS	48
4.5.1. Posílení úlohy národních parlamentů	49
4.6. Poradní orgány	50
4.7. Nové funkce	51
4.8. Soudní dvůr Evropské unie	52
5. ZÁVĚR.....	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
SEZNAM ZKRATEK.....	61
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	62
SEZNAM PŘÍLOH	63

1. Úvod

Integrace evropských států začala v roce 1951 jako sektorové Evropské společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO), jež mělo za cíl kontrolovat dvě, v té době klíčové, odvětví průmyslu. Protože se na spolupráci podílelo jen šest zemí, jednání postupovala rychle kupředu. Jako hlavní dozor nad obchodem byl zřízen Vysoký úřad, pomocné funkce plnily Rada ESUO a Shromáždění.

Jelikož se ale význam uhlí a oceli v průběhu let snižoval a daný koncept se osvědčil, bylo v roce 1957 rozhodnuto o rozšíření spolupráce. Sektorový přístup byl využit při vzniku Evropského společenství pro atomovou energii (dále jen EURATOM), nový nadnárodní směr byl uplatněn při zřizování Evropského hospodářského společenství (dále jen EHS), přičemž každé uskupení mělo vlastní Radu a vlastní samostatnou Komisi. Protože se agenda těchto orgánů často překrývala, bylo v 60. letech rozhodnuto o sloučení těchto institucí.¹

V průběhu dalších let docházelo k přistupování nových členů, rozšiřování oblastí spolupráce a samozřejmě také k vnějším hospodářským změnám, na které musela Evropská unie (dále jen EU) reagovat. Byla nutná změna institucí, pravidel jejich fungování i jejich spolupráce navzájem. K tomu sloužily revizní smlouvy, jejichž cílem bylo vždy učinit jednání orgánů EU efektivnější, demokratičtější a transparentnější. Nejnovějším legislativním aktem s tímto zaměřením je Lisabonská smlouva (dále jen LS).

Cílem této práce je popsat změny a dopady, které do fungování hlavních institucí EU vnáší právě zmiňovaná LS. Konkrétně jde o bližší pohled na Radu EU, Evropský parlament a Evropskou komisi.

První část práce je zaměřena na historický vývoj jednotlivých institucí, a to od období vzniku prvních integračních pokusů až po současnost. Zabývá se Radou ESUO, Vysokým úřadem a Shromážděním, jejich sloučením s Komisemi a Radami EHS a EURATOM a jejími postupnými změnami až po představení jejich činností podle Smlouvy z Nice.

Ve druhé části je podrobně popsána komplikovaná cesta od Smlouvy z Nice, přes kontroverzní Evropskou ústavu až po poslední revizi – LS. Názory na LS byly rozmanité, některé ji odsuzovaly, jiné vítaly. V práci je vysvětlena její přeměna z odmítnuté Evropské ústavy v novou tzv. Reformní smlouvu i složitá ratifikace napříč státy EU.

¹ Slučovací smlouvou z roku 1965.

Třetí část obsahuje hlavní změny a novinky, vyplývající ze schválení LS. Jsou zmíněny naprosté novinky, jako například právní subjektivita nebo možnost dobrovolného vystoupení z EU, ale především její vliv na klíčové instituce EU, které jsou podstatnou částí práce.

2. Institucionální struktura Evropské unie

Po druhé světové válce vládla v Evropě obava, zda Německo nezačne po své porážce opět zbrojit. Proto byl Jeanem Monnetem² představen tzv. Schumanův³ plán, který počítal s vytvořením společného trhu s uhlím a ocelí, jakožto hlavními průmyslovými materiály v té době. Nad obchodem měl dohlížet a řídit jej Vysoký úřad. Tento plán byl představen 9. května 1950 a vzbudil vlnu ohlasů ve státech celé Evropy. První souhlas přišel z Německa od tehdejšího kancléře Konráda Adenauera, který si od této koncepce sliboval zrovnoprávnění Německa s ostatními státy v mezinárodních vztazích. Ekonomické výhody a stabilizaci vlády očekávaly také další státy, které se přidaly – Lucembursko, Belgie, Nizozemí a Itálie. Spojené království se odmítlo připojit hned z několika důvodů. Prvním byly úzké vazby na Spojené státy americké, mezi další důvody patřilo to, že Spojené království mělo dostatečně velké trhy díky spolupráci s Commonwealthem,⁴ pád jeho hospodářství nebyl tak velký, jako v kontinentální Evropě a v neposlední řadě nesouhlasilo s konceptem nadnárodní integrace. Odmítavý postoj zaujaly také severské země, které neuznávaly nadnárodní řízení na úkor omezení suverenity.

Protože zůstal počet členů nakonec na čísle šest, postupovalo jednání rychle kupředu. 18. dubna 1951 byla podepsána v Paříži Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli. Byla uzavřena na dobu padesáti let a v platnost vstoupila 27. července 1952. Evropské společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO) bylo sektorově orientované a také jako jediné omezené dobou platnosti. Prvním předsedou Vysokého úřadu se stal Jean Monnet. Kromě této instituce zde působily také Rada ESUO a Shromáždění, které budou představeny v dalším textu.

V průběhu let se snižoval hospodářský význam uhlí a oceli, a protože daný koncept fungoval, bylo dohodnuto rozšíření spolupráce i na další oblasti, konkrétně šlo o obor jaderné energetiky. Ale mluvilo se také o zemědělství, dopravě nebo výzkumu a vývoji. Jednání se vyvinulo ve dvě koncepce. První se snažila o zachování sektorového přístupu a jeho prohloubení (podporovaná hlavně Francií a Německem), druhá chtěla sektorový přístup opustit a vytvořit nadnárodní organizaci (o to usilovaly především Belgie, Lucembursko, Itálie a Nizozemí). Nakonec se dospělo ke konsenzu, který reflektoval oba požadavky. Sektorový přístup byl uplatněn ve spolupráci v oblasti jaderné energie a nadnárodní přístup

² Jean Monnet (1888 – 1979) byl hlavním poradcem francouzské vlády.

³ Robert Schuman – ministr zahraničních věcí Francie.

⁴ Commonwealth je volné sdružení bývalých britských kolonií a dominií, v čele formálně stojí britský panovník.

byl použit při vytváření společného trhu. Výsledkem vyjednávání bylo uzavření dvou smluv, souhrnně nazývaných Římské. Šlo o Smlouvu o zřízení Evropského hospodářského společenství (dále Smlouva o EHS) a o Smlouvu o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii (dále Smlouva o EURATOM). Obě byly podepsány 27. března 1957 v Římě a v platnost vstoupily 1. ledna 1958.

V 60. letech se státy dohodly na nutnosti zjednodušit systém fungování tří integrací. Proto byla 8. dubna 1965 v Bruselu podepsána Smlouva o jednotných orgánech, jinak také tzv. Slučovací smlouva, která sjednotila instituce fungující v ESUO, EHS a EURATOM. A integrace byly nazývány jedním názvem Evropská společenství.

Spolu s rozvojem společnosti a postupným rozšiřováním bylo nutné uskutečnit i určité reformy, které by pomohly k prohloubení integrace. Tomu mělo napomoci přijetí Smlouvy o Evropské unii (dále Smlouva o EU), nazývané také Maastrichtská smlouva. Byla podepsána 7. února 1992 a v platnost vstoupila v listopadu 1993. Smlouva představila koncept Evropské unie jako chrám s třemi pilíři. Nadnárodní první pilíř tvořila Evropská společenství, druhým pilířem byla společná zahraniční a bezpečnostní politika a třetím justice a vnějškové věci a oba byly mezivládní. Evropská společenství se změnila na Evropskou unii, která se stala subjektem v mezinárodních vztazích, i když bez právní subjektivity. Smlouva se zmiňuje také o formování měnové unie a reformách institucí.⁵

Zatím poslední reformní smlouvou je Lisabonská smlouva, která byla po dlouhém vyjednávacím procesu podepsána 13. prosince 2007 v Lisabonu. V platnost vstoupila 1. prosince 2009. Této smlouvě bude věnována druhá kapitola.

Pro správné fungování jakékoliv mezinárodní organizace je nutné mít propracovanou a přesně danou institucionální strukturu. To je ještě důležitější, pokud je v daném uskupení tolik států jako v EU. Práce bude zaměřena na tři nejvýznamnější instituce, často označované jako mocenský trojúhelník Společenství. Jsou to Rada Evropské unie (dříve Rada ministrů) jako zástupce členských států, Evropský parlament, který reprezentuje občany Evropy a Evropská komise, která jedná za EU jako celek.

2.1. Rada Evropské unie

Rada Evropské unie, nebo také Rada EU, Rada ministrů, zkráceně jen Rada, je jedna z nejstarších institucí Společenství. Mezi její hlavní úkoly patří přijímání legislativy, kterou předkládá Evropská komise (dále jen EK) a rozhodování o klíčových otázkách EU, jako je

⁵ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

například přistoupení nových členů nebo přijímání rozpočtu. Rada se buď rozhoduje samostatně, nebo ve spolupráci s Evropským parlamentem.

Rada je založena na třech základních principech. Prvním je národní hledisko, které zaručuje stejné zastoupení jednotlivých členských států bez ohledu na jejich velikost, ekonomickou sílu, délku členství nebo politickou moc. Každá země zde má jednoho ministra, což vede jak k větší rovnosti všech zúčastněných, tak i ke zvýšeným nárokům na hledání společné dohody. Dalším principem je odbornost neboli resortní příslušnost. Protože Rada zasedá v několika různých složeních podle projednávaného tématu, je tento princip pojistkou, že o problému budou rozhodovat kvalifikovaní lidé z příslušných ministerstev jednotlivých zemí. Třetí podmínkou je politický mandát. Ten vyžaduje, aby se jednání Rady účastnil zástupce na ministerské úrovni, který má pravomoc přijímat závazky jménem vlády svého státu. Tento požadavek je zakotven ve Smlouvě o EU a vychází z dřívějších zkušeností, kdy někteří účastníci měli jen omezené mandáty, které projednávání legislativy jen zbytečně brzdily a protahovaly.⁶

Prvním předchůdcem Rady EU byla Rada Evropského společenství uhlí a oceli.

2.1.1. Rada Evropského společenství uhlí a oceli

V roce 1952 zahájila svou činnost Rada Evropského společenství uhlí a oceli (dále jen Rada ESUO). V původním Monnetově návrhu⁷ sice nefigurovala, ale pro zajištění rovnosti velkých a malých států byla zavedena. Rada ESUO se skládala ze šesti zástupců vlád jednotlivých členských zemí. Předsednictvím byl pověřen každý stát po dobu tří měsíců. Její hlavní náplní bylo harmonizovat činnost Vysokého úřadu a hospodářskou politiku Společenství. Hlavně byla ale jakousi pojistkou pro případ, že by se nadnárodní strategie a rozhodnutí podstatně lišily od představ a zájmů národních vlád většiny zemí. Hlasování bylo nejčastější ve formě prosté nebo kvalifikované většiny, pouze u některých otázek bylo nutné použít mechanismus jednomyslnosti. Rozhodující pravomoci zůstaly v rukou Vysokého úřadu pod dozorem Shromáždění. Vysoký úřad byl založen v roce 1951 a byl nadnárodním a nejvyšším orgánem Společenství se sídlem v Lucembursku. Národní shromáždění fungovalo

⁶ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

⁷ Jean Monnet navrhoval ustanovit Vysoký úřad neboli Vysoký komisariát jako nejvyšší orgán Evropského sdružení uhlí a oceli (předchůdce Evropské komise) a Národní shromáždění (předchůdce Evropského parlamentu), které mělo dohlížet na činnost Vysokého úřadu.

jako kontrolní orgán, mělo odrážet zájmy členských zemí skrz členy delegované z národních parlamentů.

Nástupci Rady ESUO byly Rada Evropského hospodářského společenství (dále Rada EHS) a Rada Evropského společenství pro atomovou energii (dále Rada EURATOM).

2.1.2. Rada EHS, Rada EURATOM

Když v roce 1958 vstoupila v platnost Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii a Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, byl model Rady jako zástupce zájmů jednotlivých států automaticky přijat. Jako poradní orgán pro obě Rady byl zřízen Hospodářský a sociální výbor. Jeho členové byli jmenováni jednomyslně Radou na čtyři roky s možností znovu jmenování. Výbor se členil podle oblastí, kterou se Rada zabývala, nejvýznamnější v té době byly skupiny pro zemědělství a dopravu. Radě EHS byly svěřeny rozhodovací pravomoci a měla zajišťovat koordinaci obecných hospodářských politik členských států. Skládala se z jednoho zástupce z každého členského státu a předsednictvím byl pověřen vždy jeden člen na dobu šesti měsíců podle abecedního pořadí zemí. Nejčastějším hlasovacím mechanismem byla většina, pouze v ojedinělých případech byl nutný jednomyslný souhlas. Rada EURATOM měla stejné základy, předsednictví, hlasování, zástupce, jako Rada EHS. Její hlavní náplní byla koordinace činností členských států v oblasti jaderné energetiky.⁸

V šedesátých letech vznikla sjednocená Rada EU tak, jak ji známe dnes.

2.1.3. Sjednocená Rada Evropské unie

Od roku 1958 tak vedle sebe fungovaly tři Rady, které měly téměř stejnou agendu a byl zde problém s koordinací řešení problémů i samotných programů zasedání. Aby se celý proces zefektivnil, byly Slučovací smlouvou z 8. dubna 1965 všechny tři Rady sjednoceny.

Přijetí Jednotného evropského aktu, který vešel v platnost v roce 1986, znamenalo pro postavení a činnost Rady další změny. Například byla zavedena procedura spolupráce, která upravila vztah mezi Radou a Evropským parlamentem (přejmenovaným Shromážděním).

Poslední velkou revizní smlouvou, která ovlivnila fungování Rady byla Smlouva z Nice pozměňující Smlouvu o Evropské unii, smlouvy o založení Evropských společenství a

⁸ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

některé související akty. Tato smlouva byla přijata v roce 2000 na zasedání Evropské rady, podepsána byla 26. ledna 2001 a v platnost vstoupila 1. února 2003. Jejím hlavním úkolem byla reforma institucí tak, aby byly připraveny na největší rozšíření v roce 2004. Tento úkol se ale nepodařilo splnit příliš úspěšně. Některé důležité otázky, jako velikost a složení EK nebo reforma pravidel hlasování v Radě nebyly vůbec zmíněny. Mělo dojít také ke změnám, které by zjednodušily většinové hlasování, ale analýzy po schválení smlouvy ukázaly, že došlo spíše k jeho zkomplikování. Každopádně až do vstupu Lisabonské smlouvy v platnost byla tato smlouva základem pro fungování dnešní Rady.

Rada Evropské unie, dále jen Rada EU, je hlavním rozhodovacím orgánem a také konečnou legislativní autoritou, protože schvaluje téměř všechnu unijní legislativu. Jak již bylo uvedeno, Rada EU zastupuje jednotlivé členské státy a jejich vlády a to z ní činí mezivládní orgán. Sídlem je Brusel, ale některá zasedání se pořádají i v Lucemburku nebo v předsednické zemi.

Dle oficiálních webových stránek EU má Rada EU šest základních povinností:

1. Schvalovat evropské právní předpisy – v mnohých politických oblastech spolu s Evropským parlamentem.
2. Koordinovat hlavní směry hospodářské politiky členských států.
3. Uzavírat mezinárodní smlouvy mezi EU a dalšími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi.
4. Spolu s Evropským parlamentem schvalovat rozpočet EU.
5. Rozvíjet společnou zahraniční a bezpečnostní politiku založenou na směrech stanovených Evropskou radou.
6. Koordinovat spolupráci vnitrostátních soudů a policejních složek v trestních věcech.⁹

Ve všech Radách s výjimkou Rady ESUO a Rady EURATOM, které byly sektorově orientované, zasedali ministři zahraničních věcí nebo jejich zástupci. Jak se ale rozšiřovala agenda EHS, bylo nutné přijímat rozhodnutí na odborné úrovni v dalších oblastech, což vedlo ke specializovaným setkáním ministrů dalších sektorů. K nejstarším typům složení patří již zmíněná Rada ministrů zahraničních věcí a také Rada ministrů zemědělství. Postupně se počet Rad rozrostl až na 22. Na zasedání Evropské rady 21. – 22. června 2002 v Seville byl počet Rad ministrů zregulován na devět. Jde o:

1. Všeobecná rada.

⁹ http://europa.eu/institutions/inst/council/index_cs.htm, 2009

2. Zemědělství.
3. Hospodářství a finance (ECOFIN).
4. Vzdělání/mládež.
5. Justice a vnitro.
6. Jednotný trh/ochrana spotřebitele/konkurenceschopnost.
7. Doprava/energetika.
8. Životní prostředí.
9. Zaměstnanost/sociální politika.¹⁰

Jako každá instituce má i Rada EU své orgány, kterým je věnován následující text.

2.1.4. Orgány Rady EU

Rada EU má také své orgány, kterými jsou předseda, Generální sekretariát Rady EU a Výbor stálých zástupců (COREPER).

Generální sekretariát je nápomocný orgán, který se spolu s Výborem stálých zástupců stará o plnění přidělených úkolů. Poprvé byl zmíněn ve Smlouvě o EHS a nyní zaměstnává přes 3 000 lidí. Sídlí v Bruselu, v budově Justus Lipsius. Pro lepší orientaci je rozčleněn na jednotlivé generální ředitelství označené písmeny A – G. Mezi jeho hlavní kompetence patří zajišťování přípravy zasedání, zabezpečení překladatelských a tlumočnických služeb, vedení protokolu, pořizování zápisů z jednání Rady EU a samozřejmě také správa rozpočtu a archivů. V čele sekretariátu stojí generální tajemník, který je jmenován Radou EU hlasováním kvalifikovanou většinou.

Ačkoliv Výbor stálých zástupců fungoval už od roku 1958, formálně byl poprvé zmíněn až ve Slučovací smlouvě. Hlavním úkolem tohoto výboru je pomoc členským státům při přípravě legislativy při zasedáních Rady EU. COREPER řeší všechny právní akty, které jsou předloženy Radě EU, a upravuje je podle národních zájmů. Nemá pravomoc rozhodovací, pouze zajišťuje práci expertů na přípravě daného rozhodnutí. Výsledkem této činnosti je zpráva Radě EU. Předsedou Výboru stálých zástupců je reprezentant státu, který právě vykonává předsednictví v Radě EU. Zasedání COREPER se uskutečňuje ve dvou formách. Hlavním je sestava velvyslanců z členských zemí, označovaná jako COREPER II, která se stará o politicky a ekonomicky důležité otázky a druhou strukturou je COREPER I, složený ze zástupců velvyslanců, který má na starost hospodářsko-technické otázky, tzn. „méně důležité“ body jednání Rady EU.

¹⁰ (FIALA, PITROVÁ, 2009, str. 232)

Pro fungování Rady EU je důležitý předseda. Jde o představitele státu, který je pověřen předsednictvím na dobu šesti měsíců podle rotačního principu. Podle Smlouvy o ESUO se státy v čele Společenství střídaly podle abecedních názvů států v jejich národních jazycích. Od tohoto systému bylo upuštěno v roce 1995, kdy byla vypracována nová forma systému předsednictví. Cílem bylo zajistit, aby v trojici po sobě jdoucích zemí byl vždy jeden velký stát a aby po sobě nenásledovaly země neutrální nebo noví členové. Po rozšíření v roce 2004 byl systém opět pozměněn. Nový seznam zohledňoval geografické polohy států, jejich velikost a na základě těchto kritérií byl vytvořen plán předsednictví až do roku 2020. V každé trojici jsou zastoupeny státy různé velikosti a vždy alespoň jedna země z rozšiřování v letech 2004 a 2007. Zasedání Rady svolává buď předseda, člen Rady EU nebo člen EK a za program jednání odpovídá zástupce předsedající země.¹¹

Způsoby hlasování v Radě EU budou popsány v další podkapitole.

2.1.5. Hlasování v Radě EU

Hlasování v Radě EU probíhá několika způsoby, které jsou definovány pomocí počtu hlasů u jednotlivých států. Rozdělení hlasů ukazuje tabulka 2.1.

Tabulka 2.1: Přehled počtu hlasů v Radě EU ke dni 1. 1. 2007

Počet hlasů	Název státu
29	Německo, Francie, Itálie, Spojené království
27	Španělsko, Polsko
14	Rumunsko
13	Nizozemí
12	Belgie, Česká republika, Řecko, Maďarsko, Portugalsko
10	Rakousko, Švédsko, Bulharsko
7	Dánsko, Irsko, Litva, Slovensko, Finsko
4	Kypr, Estonsko, Lotyšsko, Lucembursko, Slovinsko
3	Malta

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/99/sekce/rozhodovani-v-rade-eu/>, zpracování vlastní

Nejsložitější z hlediska výsledku je bezesporu princip jednomyslnosti, na kterém se musí dohodnout všechny zúčastněné státy, výjimkou je, jestliže se některý z členů zdrží. Další

¹¹ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

možností je kvalifikovaná většina. Zde je několik možností. Absolutní většina nebo dvoutřetinová většina se používají, pokud není výslovně požadován jiný způsob hlasování. Je zde ale riziko, že členské země mohou být přehlasovány. Smlouva z Nice uvádí, že pokud má být rozhodnutí přijato kvalifikovanou většinou, musí být pro alespoň 255 hlasů, tj. 73,9 % z celkového počtu 345 hlasů, nebo musí hlasy, které jsou ve prospěch návrhu zastupovat nejméně 62 % obyvatel EU. Ke dni 1. 1. 2007 došlo k upravení váhy hlasů v jednotlivých zemích.

Pro spolupráci institucí mezi sebou se vyvinuly čtyři základní rozhodovací procedury, které budou popsány níže.

2.1.6. Rozhodovací procedury

Protože je Rada EU jedním ze tří nejdůležitějších orgánů pro EU, je nutná její úzká spolupráce s ostatními institucemi – Evropským parlamentem (dále jen EP) a EK. V průběhu doby se vyvinuly čtyři základní typy rozhodovacích procedur.

Konzultace

První je procedura konzultace. Jde o nejstarší a nejjednodušší formu, při které Rada EU nebo EK konzultuje daný problém s EP, Výborem regionů nebo Evropským hospodářským a sociálním výborem, ale jejich stanovisko pro ně není závazné a tudíž ani nemá velkou váhu při rozhodování. EP může návrh EK buď schválit, zamítnout nebo požádat o změnu. Pokud EP požádá o změnu, EK návrh posoudí a doručí Radě EU. Ta pak konečný návrh buď přijme, nebo dále pozmění, ale k tomu potřebuje jednomyslný souhlas. Nejčastěji se tato procedura používá v oblasti zemědělství, daní nebo hospodářské soutěže.¹²

Spolupráce

Druhým typem je spolupráce. Ta se poprvé objevila v Jednotném evropském aktu a dává EP větší váhu. Formálně je zakotvena v článku 252. Rada EU musí ke stanovisku EP přihlížet při svém rozhodování. V případě neshody má Rada EU možnost EP jednomyslně přehlasovat. EK předkládá návrh EP, který k němu v prvním čtení vydá své stanovisko. Na základě toho, pak Rada EU vypracuje společný postoj, který je nutno schválit kvalifikovanou většinou, a předá jej EP, který obdrží i postoj EK. EP pak společný postoj

¹² Článek 254 Smlouvy o ES.

ve druhém čtení posoudí a má lhůtu tří měsíců na jeho přijetí, úpravu nebo odmítnutí. V případě přijetí je Rada EU povinná přijmout právní akt ve shodě se společným postojem. Odmítnutí nebo úpravu musí poslanci odhlasovat absolutní většinou. Toto rozhodnutí musí oznámit Radě EU i EK, která má jeden měsíc na přezkoumání návrhu a posouzení změn. Ve druhém čtení může Rada EU přijmout kvalifikovanou většinou pozměněný návrh nebo jednomyslně odhlasovat přijetí návrhu odmítnutého.¹³

Spolurozhodování

Třetí formou je procedura spolurozhodování. Tento proces byl zaveden Maastrichtskou smlouvou, konkrétně článkem 251, a dává EP největší pravomoc ovlivňovat přijímání legislativy. EK jako zákonodárný orgán dá návrh EP, který k němu zaujme stanovisko. Poté Rada EU rozhodne kvalifikovanou většinou, zda návrh se stanoviskem EP přijme, odmítne nebo změní. Pokud Rada EU nesouhlasí se změnami EP nebo dokonce s celým návrhem EK, vypracuje společný postoj k danému návrhu a předloží jej EP včetně vyjádření EK. EP pak může společný postoj schválit nebo absolutní většinou odmítnout. To vede k nepřijetí a neschválení návrhu. EP může společný postoj také změnit, k tomu je potřeba také absolutní většina všech hlasů. Tento změněný návrh je pak poslán Radě EU i EK, která se k němu vyjádří. Pokud je hodnocení EK kladné a ani Rada EU nemá žádné výhrady, pak může být právní akt přijat kvalifikovanou většinou. Jestliže ale EK vydá negativní stanovisko, pak je možné akt schválit jen jednomyslným souhlasem Rady EU. Tímto způsobem se nyní přijímá většina právních aktů Společenství.¹⁴

Souhlas

Posledním způsobem je souhlas. Právně je podložen v Jednotném evropském aktu, ale ne v jednom článku, nýbrž u jednotlivých ustanovení, kterých se týká. EP musí vyslovit souhlas s aktem, který má být projednáván v Radě EU, jinak nemůže být daný akt přijat. Tato procedura se nejčastěji užívá u problematiky přístupu nových členů, uzavírání asociačních a jiných zásadních dohod nebo jmenování předsedy EK.

Rada EU a její fungování podle staré legislativy bylo představeno. Změny, které přinesla Lisabonská smlouva, budou podrobně vysvětleny dále.

¹³ Článek 252 Smlouvy o ES.

¹⁴ Článek 251 Smlouvy o ES.

V následující kapitole bude pozornost věnována další z klíčových institucí EU – Evropské komisi.

2.2. Evropská komise

Po představení Rady EU bude přiblížen vývoj, složení a činnost Evropské komise, dále jen EK, jakožto instituce, která reprezentuje EU v mezinárodních vztazích.

EK je nadnárodní a nezávislý orgán, jakási „evropská vláda“. Zastupuje zájmy EU jako celku a jako jediný orgán má legislativní pravomoc. Navzdory tomu, že komisaře delegují jednotlivé členské země, výsledné složení EK je nezávislé a nestranné.

Dále budou popsány instituce, které předcházely EK.

2.2.1. Předchůdci Evropské komise

První předchůdce EK byl Vysoký úřad Evropského společenství uhlí a oceli. Podle zakládající smlouvy z roku 1951 šlo o nadnárodní a nejvyšší orgán Společenství se sídlem v Lucemburku. Skládal se z devíti členů, přičemž osm bylo jmenováno členskými státy po vzájemné dohodě na dobu šesti let a posledního, devátého, si volila jmenovaná osmička. Každá země měla nárok na maximálně dva zástupce, a aby se zajistila nepřetržitost úřadu, byli komisaři měněni ve dvouletých intervalech.

Podle podobného vzoru fungovala také Komise EHS, jejíž členové byli také nezávislí na národních vládách. Měla opět devět členů jmenovaných na čtyři roky s možností znovuzvolení. V čele Komise EHS stál předseda, na kterém se musely dohodnout všechny vlády členských států, a dva místopředsedové. Jejich funkční období trvalo dva roky a mohli být opětovně zvoleni.

Komise EURATOM fungovala na stejných principech jako Komise EHS, jen s menším počtem členů, kterých bylo pět. Délka funkčního období, způsob volby členů i další položky byly totožné.

Stejně jako u Rady EU, proběhlo i u EK v době institucionální krize sloučení tří téměř totožných institucí v jednu. Hlavními důvody bylo opět odstranění dvojnásobné agendy, snížení administrativní náročnosti a zjednodušení programu zasedání. Od roku 1970 tak ve Společenství fungovala jen jedna EK s devíti členy jmenovanými na čtyři roky a se sídlem v Bruselu. Co se týká rozdělení křesel, tak Slučovací smlouva určila velkým zemím (v té době Francii, Německu a Itálii, později Spojenému království a Španělsku) dva mandáty a malým

zemím jednoho komisaře. Počet členů EK postupně narůstal současně s přistupováním jednotlivých nových členů. Každé navýšení musela ale jednomyslně schválit Rada EU.

Smlouva o Evropské unii upravila délku funkčního období ze čtyř let na pět. Jednu z největších změn přinesla Smlouva z Nice, která zavedla princip jedna země – jeden komisař. To znamenalo, že počet komisařů byl stejný jako počet členů EU, ale jen do maximálního počtu 27. V případě přistoupení nového člena mělo dojít k reformě, podle které bude počet komisařů nižší než počet členských zemí. Aby nedocházelo ke znevýhodnění zemí bez komisaře, měl fungovat princip rovné rotace navržený jednomyslně Radou EU. Také zde byl ukotven požadavek na schválení předsedy EK kvalifikovanou většinou v Radě EU a celá EK musela být schválena EP a do úřadu byla jmenována Radou EU, která musela souhlasit opět kvalifikovanou většinou.

Po jmenování nové EK dochází k přerozdělování resortů a kompetencí. Je výhradně na předsedovi, komu kterou oblast přidělí. Samozřejmě jsou oblasti významné, jako například energetika, zemědělství nebo rozpočet a také méně významné, jako je třeba multijazyčnost nebo výchova, vzdělávání a kultura.¹⁵

Další text bude věnován orgánům EK, kterými jsou Generální ředitelství.

2.2.2. Orgány Evropské komise

Také EK má určité administrativní orgány. Generální ředitelství (DG, z francouzského Directorate General) tvoří jednotlivé rezorty, v jejichž čelech stojí komisaři. Komisaři DG dělí do čtyř skupin. První skupinou jsou Generální ředitelství zabývající se jednotlivými politikami EU. Řadí se zde útvary Daně a cla, Energie a doprava, Hospodářská soutěž, Hospodářské a finanční věci, Informační společnost a média, Podniky a průmysl, Regionální politika, Námořní záležitosti a rybolov, Společné výzkumné středisko, Spravedlnost, svoboda a bezpečnost, Vnitřní trh a služby, Výkonné agentury, Výzkum, Vzdělávání a kultura, Zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti, Zdraví a spotřebitelé, Zemědělství a rozvoj venkova a Životní prostředí. Druhou skupinou jsou DG zaměřené na vnější vztahy, zde patří Obchod, Rozšíření, Rozvoj, Humanitární pomoc, Úřad pro spolupráci a pomoc EuropeAid¹⁶ a

¹⁵ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

¹⁶ EuropeAid spravuje programy zahraniční pomoci EU financované z rozpočtu EU i z Evropského rozvojového fondu a stará se o zajišťování rozvojové pomoci na celém světě.

Vnější vztahy. Třetí skupina je nazvána obecné služby a jsou zde zařazeny útvary Eurostat¹⁷, Evropský úřad pro boj proti podvodům¹⁸, Generální sekretariát, Komunikace a Úřad pro úřední tisky¹⁹. Poslední skupina útvarů se zabývá vnitřními službami a řadí se zde odbory Informatika, Infrastruktura a logistika – Brusel, Infrastruktura a logistika – Lucemburk, Inspektor ochrany údajů Evropské komise²⁰, Personál a administrativa, Právní služba, Překlady, Rozpočet, Skupina politických poradců EK²¹, Tlumočení, Úřad pro správu a vyplácení individuálních nároků²² a Útvar interního auditu. Každé DG se dělí na tři až čtyři ředitelství a ta pak na jednotlivé divize. Za nejdůležitější se považují první dvě skupiny – politiky a vnější vztahy.²³

V EK působí také celá řada útvarů, které jsou společné pro všechna DG, jedná se například o úřad mluvčího, právní oddělení nebo statistický úřad. Nejdůležitějším orgánem je Generální sekretariát Komise. Sídli v Bruselu, zaměstnává asi 600 lidí a stará se o to, aby EK fungovala hladce a efektivně. Zajišťuje spolupráci komisařů, kabinetů a ředitelů, kontroluje dodržování právních předpisů a v neposlední řadě dbá o koordinaci činností EK s ostatními institucemi EU.²⁴

2.2.3. Komisaři

Při sestavování nové EK má hlavní slovo předseda. Výběrem předsedy se zabývají členské státy a podle Smlouvy z Nice musí být schválen kvalifikovanou většinou. Zvoleného kandidáta musí ve funkci potvrdit EP. V této funkci by se měli střídát zástupci malých i velkých zemí, ale hlavně musí být navrhovaný člověk osobností se všeobecnou podporou. Funkční období předsedy je pět let. Počet místopředsedů není pevně určen, záleží na vůli

¹⁷ Evropský statistický úřad je zodpovědný za zjišťování statistických údajů na úrovni EU, byl založen v roce 1953, od roku 1958 je jedním z útvarů EK a sídlí v Lucemburku.

¹⁸ Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF) byl založen v roce 1999 a jeho hlavním posláním je boj proti korupci, ochrana finančních a ekonomických zájmů EU a boj s nadnárodním organizovaným zločinem.

¹⁹ Úřad pro úřední tisky vydává publikace a tituly související s EU.

²⁰ Inspektor ochrany údajů se stará o dodržování právních zásad při práci s citlivými údaji občanů EU.

²¹ Skupina politických poradců EK (BEPA) poskytuje včasné, odborné a politické poradenství pro EK.

²² Úřad pro správu a vyplácení individuálních nároků (PMO) zajišťuje výpočty a výplaty finančních nároků zaměstnanců EK, jako jsou například důchody, příspěvky v nezaměstnanosti, odměny, přídavky a příspěvky.

²³ <http://www.euroskop.cz/8468/2418/clanek/memo-generalni-reditelstvi-dgs-komise/>, 2010

²⁴ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

předsedy. On také rozhoduje o tom, který komisař dostane jaký rezort a je oprávněn měnit složení EK i v průběhu funkčního období.

Předseda předá Radě EU ke schválení seznam možných budoucích komisařů. Jednotlivé komisaře pak vybírá předseda společně s členskou zemí. Kandidáta musí podporovat národní politická administrativa, i když po jeho zvolení nemá pravomoc jej odvolat. Komisaři nereprezentují členské státy, ale EU jako celek. Své funkce tudíž musí vykonávat zcela nestranně a nezávisle na národních vládách. Mohou být voleni opakovaně. Pro výkon funkce jsou důležité předcházející zkušenosti z diplomatické oblasti, proto se komisaři velmi často rekrutují z řad diplomatů nebo bývalých ministrů. Složení nové EK jako celku schvaluje EP a poté je EK jmenována do funkcí Radou EU.

O kontrolu EK se stará EP, který má pravomoc ji jako celek odvolat. K tomu je třeba odevzdat dvě třetiny všech hlasů a současně musí být pro odvolání většina poslanců. EK pak po odstoupení nahradí celá nová EK a to jen do konce funkčního období předchozího celku. Mandát komisaře končí smrtí, uplynutím doby mandátu, odvoláním nebo odstoupením. Odvolat komisaře jako jednotlivce může pouze Evropský soudní dvůr, pokud přestane splňovat podmínky pro výkon funkce.

Další odstavec bude věnován práci komisařů a jejich pravomocím.

2.2.4. Jednání EK

Jak už bylo zmíněno, EK zastupuje zájmy Společenství a usiluje o plnění dlouhodobých a střednědobých cílů. Mezi další povinnosti EK patří zastupování EU na mezinárodních setkáních, hlídání plnění smluv a kontrolování dodržování evropského práva. Je výhradním iniciátorem sekundárního práva, o jehož přijetí se stará Rada EU spolu s EP. EK před jednáním v Radě EU, posílá svůj návrh výboru COREPER, který návrh posoudí a jestliže jej shledá nepřijatelným z důvodů národních zájmů, vrací ho ihned zpět EK. Pro EK je důležité, aby už při zasedání Rady EU odhadla, jak bude který návrh přijat, zda bude mít dostatečnou podporu nebo bude zamítnut. Proto se snaží už předem vyjednávat s jednotlivými členy Rady EU a předkládá většinou takové návrhy, které jsou politicky přijatelné. Tím se snaží zabránit blokaci Rady EU a tím i ohrožení dalších návrhů. EK má také výkonné pravomoci, i když omezené. Provádí politiku volné soutěže, stará se o oblast technologií a může zasahovat v případě kartelů a to včetně udělování sankcí.

Další podkapitola bude věnována složení minulé EK.

2.2.5. Komise 2004 – 2009

V roce 2004 byla poprvé sestavena EK podle principu jedna země – jeden komisař. Předsedou byl v červenci zvolen José Manuel Barroso z Portugalska. Vzhledem k rozšíření z 15 na 25 členů stál před touto EK problém rozdělení stávajících portfolií nebo vytvoření nových tak, aby odpovídala zvýšenému počtu komisařů. Funkční období této EK začalo 22. listopadu 2004. Během svého mandátu se musela vypořádat s rozšířením v roce 2007 o Rumunsko a Bulharsko, s odmítnutím Ústavy pro Evropu a s přípravou Lisabonské smlouvy. Snažila se o zvětšení energetické nezávislosti EU, zabývala se důležitými otázkami v oblasti životního prostředí, hlavně bojem proti změnám klimatu. Ke konci svého působení musela reagovat na celosvětovou ekonomickou krizi. Mandát této EK oficiálně skončil 31. října 2009, ale až do doby, než byla jmenována nová EK, což bylo 10. února 2010, pokračoval v řešení běžných záležitostí.²⁵

Třetí část této kapitoly bude věnována poslední hlavní instituci, Evropskému parlamentu, který zastupuje zájmy občanů EU.

2.3. Evropský parlament

Po přiblížení předcházejících dvou institucí, kterými byla Rada EU, jakožto zástupce členských států a Evropská komise, která zastupuje zájmy EU jako celku, bude vysvětlen vznik a fungování Evropského parlamentu.

Evropský parlament (dále jen EP) je jediný přímo volený orgán, který zastupuje téměř 500 milionů občanů EU. EP má tři pravomoci – legislativní, rozpočtovou a kontrolní. Legislativní pravomoc spočívá v přijímání právních aktů Společenství společně s Radou EU na návrh EK. Nejčastěji se zde používá mechanismus spolurozhodování. Stejně jako se dělí EP s Radou EU o pravomoc legislativní, podobné je to i s rozpočtovou funkcí. Rozpočet musí být vždy podepsán předsedou EP, aby mohl vstoupit v platnost. Poslední je kontrolní pravomoc, která spočívá v demokratickém dohledu nad institucemi Společenství. Původně EP dohlížel jen na EK, dnes je jeho působnost rozšířena i na Radu EU a orgány zodpovědné za zahraniční a bezpečnostní politiku.

Také EP se postupně vyvíjel a jeho předchůdci jsou popsáni v další části.

²⁵ http://ec.europa.eu/archives/commission_2004-2009/index_cs.htm, 2010

2.3.1. Vznik a vývoj EP

Smlouvou o ESUO bylo v roce 1952 založeno Společné shromáždění, předchůdce dnešního EP. Shromáždění mělo 78 členů. Počet členů z jednotlivých zemí se lišil tak, aby odrážel počet obyvatel dané země. Zároveň bylo nutné čísla upravit, aby nedošlo ke snížení váhy malých států, obzvláště Lucemburska. Proto byly hodnoty velkých států sníženy a váha menších států navýšena. Zástupci členských států byli delegováni z řad národních parlamentů, nebyli přímo voleni. Zpočátku bylo Shromáždění jen kontrolním orgánem, který dohlížel na činnost Vysokého úřadu.

Po přijetí smlouvy o EURATOM a EHS bylo dohodnuto, že Shromáždění bude jediným orgánem, který zůstane jednotný pro všechna tři uskupení. Shromáždění bylo rozšířeno z dosavadních 78 členů na 142. Kontrolní pravomoc zůstala zachována, i když s rozdílnou působností na jednotlivé orgány. Komisi EUROATOM a EHS mohlo Shromáždění kdykoliv odvolat, zatímco Vysoký úřad ESUO byl odvolatelný pouze v reakci na výroční zprávu. Nepřímo byla rozšířena i rozhodovací funkce zavedením konzultací. Shromáždění také získalo možnost navrhnout Radě EU rozpočtové změny.

Slučovací smlouva pomohla EP fakticky rozšířit pravomoci. Sjednocením tří Komisí získal pravomoc neomezeného odvolání EK. Když bylo v roce 1969 rozhodnuto o vlastních příjmech rozpočtu, bylo nutné zavést nezávislou rozpočtovou kontrolu. Jako vhodný orgán se jevil právě EP, který mohl rozhodovat o tzv. nezávazných výdajích, které ale tvořily jen velmi malou část rozpočtu. Pravomoci EP byly rozšířeny o pár let později, v roce 1975, kdy získal celou řadu nových rozpočtových pravomocí, včetně možnosti vrátit celý rozpočet k přepracování.

Přelomovým rokem pro EP byl rok 1979, kdy se konaly první přímé volby. Tím skončila závislost na národních parlamentech a stal se z něj orgán zastupující občany Společenství. Od osmdesátých let začal EP více využívat své možnosti v oblasti rozpočtu i metody konzultace, i když jeho pravomoci zůstávaly hlavně kontrolní.

Oficiální název Evropské parlamentní shromáždění bylo Jednotným Evropským aktem změněno na Evropský parlament. Zároveň byla zavedena metoda spolupráce a EP dostal možnost rozhodovat o přijetí nových zemí nebo o mezinárodních smlouvách.

Přijetím smlouvy o EU získal EP další významné kompetence. Díky metodě spolurozhodování se posílil jeho vliv na přijímání rozhodnutí. Také byly rozšířeny oblasti, ve kterých byl používán mechanismus spolupráce. EP musel být také konzultován v případě jmenování předsedy EK a také měl právo hlasovat o jejím konečném složení.

Amsterodamská smlouva pak rozšířila a zjednodušila mechanismus spolurozhodování, který v některých oblastech zcela nahradil metodu spolupráce. EP získal pravomoc přímo schvalovat předsedu EK a také udělovat sankce zemím, které neplní základní cíle a hodnoty Společenství.

Smlouva z Nice každé členské zemi přidělila pevný počet křesel v EP. Protože se počítalo s přistoupením 12 zemí, byl počet křesel stanoven na celkem 732. V roce 2004 pak přistoupilo jen deset zemí, které si dané křesla rozdělily. Proto po vstupu Bulharska a Rumunska byl počet členů EP dočasně navýšen na 785. Po volbách do EP v roce 2009 počet poslanců klesl na 736.²⁶

Další text bude věnován volbám do EP a výsledkům posledních voleb z roku 2009.

2.3.2. Volby

Jak již bylo zmíněno, první volby do EP se konaly v roce 1979. Od té doby se konají pravidelně každých pět let a právo volit a kandidovat má každý občan EU zapsaný v registru voličů a všichni musí být v celé EU starší 18 let.

Po dlouhodobém vyjednávání o způsobu volby poslanců se státy dohodly na užívání systému poměrného mechanismu nebo principu jednojmenného přenosného hlasování (situace, kdy volič řadí své kandidáty postupně a vyhrává kandidát s největším počtem preferenčních hlasů). Volby jsou ve většině zemí dobrovolné, ale v Řecku, Belgii, Lucembursku a Itálii je účast povinná. To je také důvodem, proč je v těchto zemích nejvyšší volební účast. V ostatních zemích jsou stále ještě pro obyvatele i média důležitější volby do národních parlamentů.

Zatím poslední volby do EP proběhly 5. a 6. června 2009. Celkově se v ČR zúčastnilo 2 371 009 občanů z 8 401 374 oprávněných voličů, tedy 28,22 %²⁷.

Jak je patrné z tabulky v Příloze 1, nejvíce hlasů získala Občanská demokratická strana, která získala devět mandátů, následovaná Českou stranou sociálně demokratickou se sedmi křesly. Dalšími dvěma stranami, které splnily limit vstupu do EP, jsou Komunistická strana Čech a Moravy, která získala 4 mandáty a jako poslední dvě křesla obhájila Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová.

Ve volebním období 2004 – 2009 měl EP 785 členů. Toto navýšení oproti původnímu plánu bylo způsobeno přistoupením Rumunska a Bulharska v roce 2007 a dodatečnými

²⁶ (FIALA, PITROVÁ, 2009)

²⁷ <http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/elections2009.html>, 2010

volbami kandidátů za tyto dvě nové členské země. Nejsilnějšími stranami v tomto období byli EPP – ED Evropská lidová strana – Evropští demokraté s 288 mandáty a skupina Strany evropských socialistů s 214 křesly. Dále zde působilo ještě dalších šest skupin poslanců, skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu se 100 křesly, a dále strany, které měly méně než 45 mandátů – skupina Unie pro Evropu národů / evropští konzervativci, skupina Zelených / Evropské svobodné aliance, skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice, skupina Nezávislost a demokracie a také skupina nezařazených poslanců.²⁸ Skupiny, které působí v současném EP budou představeny níže.

Po volbách v červnu 2009 se počet křesel u jednotlivých členských zemí zmenšil tak, aby součet všech dával požadovaných 736 mandátů, respektive 735 + předseda. Přidělený počet křesel jednotlivým zemím ukazuje tabulka v Příloze 2.

V dalším odstavci budou podrobněji popsány politické frakce působící v EP.

2.3.3. Politické frakce

Evropský parlament se nečlení podle národního hlediska, ale podle politických frakcí. Politické frakce vznikaly již ve Shromáždění ESUO. Největší rozmach zaznamenaly před prvními přímými volbami. Frakce musí být tvořena poslanci zvolenými nejméně v jedné pětině členských států a nejnižší počet poslanců k utvoření frakce je dvacet. Vliv frakcí stále roste a projevuje se hlavně v legislativním procesu.

V nově zvoleném EP na období 2009 – 2014 působí sedm politických frakcí a jako osmá je skupina nezařazených poslanců.

Největší politickou frakcí je **Evropská lidová strana / Evropští demokraté (EPP / ED)**. Působí od června roku 1953, kdy byl založen jako Křesťansko-demokratický poslanecký klub v původním Shromáždění ESUO. Od roku 1999 je nejsilnějším klubem v EP. ČR v tomto klubu zastupují Jan Březina a Zuzana Roithová.²⁹

Druhou nejsilnější stranou se po volbách stala **Strana evropských socialistů**. Tato frakce sdružuje strany socialistické, sociálně demokratické a dělnické. Vznikla v roce 1992 a jejím základem byly bývalé komunistické strany. Zástupci ČR v této frakci pocházejí z ČSSD, v současné době to jsou Jiří Havel, Zuzana Brzobohatá, Robert Dušek, Pavel Poc, Libor Rouček, Olga Sehnalová a Richard Falbr.³⁰

²⁸ <http://volby.idnes.cz/eurovolby-2009-evropa.asp>, 2009

²⁹ <http://www.euroskop.cz/8625/sekce/evropska-lidova-strana/>, 2010

³⁰ <http://www.euroskop.cz/8626/sekce/strana-evropskych-socialistu/>, 2010

Aliance liberálů a demokratů pro Evropu se po volbách stala třetí nejúspěšnější frakcí. Strana Evropských liberálních demokratů vznikla v roce 1974 ve Florencii. Konečnou a dnešní podobu dostala v roce 2004.³¹

Další frakcí působící v EP je strana **Zelených / Evropské svobodné aliance**, která vznikla v červenci 1999 sloučením dvou samostatných stran za účelem spolupráce v EP.³²

V EP působí také **Unie pro Evropu národů**, ta je založena na demokratických principech, ctí individualitu, solidaritu a rovnost, ale naopak odmítá federativní EU.³³

Další sloučenou stranou je levice, která působí od roku 2004 pod názvem **Konfederovaná skupina evropské sjednocené levice / Severská zelená levice**. Jejím základem jsou komunistické a sociálně demokratické strany Rakouska, Belgie, ČR, Estonska, Francie a Německa. ČR zde reprezentují Miloslav Ransdorf, Vladimír Remek, Jiří Maštálka a Jaromír Kohlíček.³⁴

Poslední organizovanou skupinou je **Svoboda a demokracie**, která není politickou frakcí v pravém slova smyslu. Sdružuje poslance, kteří už kandidovali za nezávislé, nebo jim nevyhovuje program žádné jiné frakce.³⁵

Počet poslanců za každou frakci po volbách v roce 2009 ukazuje Příloha 3.

Následující kapitola bude věnována orgánům EP, předsedovi a také projednávání návrhů na plenárním zasedání.

2.3.4. Orgány a zasedání Evropského parlamentu

O běžný chod EP se stará předsednictvo a výbory. Předsednictvo tvoří předseda a 14 místopředsedů. Předseda je volen poslanci na dobu dva a půl roku, formálně reprezentuje sněmovnu a podepisuje schválený rozpočet a legislativní akty. Po volbách byl 14. července 2009 předsedou zvolen polský poslanec Jerzy Buzek. Jeho funkční období bude trvat až do ledna 2012. Poradním orgánem EP jsou kvestoři, kteří nemají hlasovací právo. Činnost EP je organizována odbornými výbory. Členství je stanoveno na dva a půl roku, o složení výborů se starají politické frakce a jejich struktura se mění podle aktuální situace

³¹ <http://www.euroskop.cz/8627/sekce/strana-evropskych-liberalu/>, 2010

³² <http://www.euroskop.cz/8628/sekce/evropsti-zeleni/>, 2010

³³ <http://www.euroskop.cz/8653/sekce/unie-pro-evropu-narodu/>, 2010

³⁴ <http://www.euroskop.cz/8649/sekce/evropska-levice/>, 2010

³⁵ <http://www.euroskop.cz/8650/sekce/evropsti-nezavisli/>, 2010

po volbách. Slouží k projednávání jednotlivých legislativních návrhů, než dojde k samotnému hlasování v EP.

Projednávání v EP probíhá na plenárním zasedání, které vede předseda, a pomáhají mu místopředsedové. Předseda udílí slovo poslancům, dohlíží na řádný průběh, vede hlasování, předkládá návrhy a konstatuje výsledky hlasování. Plenární zasedání se koná každý měsíc, kromě srpna, ve Štrasburku a toto jednání trvá vždy od pondělí do čtvrtku. Šestkrát do roka se EP schází také v Bruselu na dvoudenním zasedání, vždy ve středu a čtvrtek.

3. Základní charakteristika Lisabonské smlouvy

EU funguje na smluvních základech. Ty se od dob založení ESÚO již několikrát revidovaly z důvodu rozvoje světa i Evropy a měnících se potřeb integračního uskupení. Nejčastěji šlo o aktualizace z důvodu přistoupení nových členů, zvýšení efektivnosti a demokracie, přizpůsobení se novým nárokům nebo zvyšování spolupráce skrz delegování větší části suverenity v některých oblastech.

První podkapitola bude věnována postupu ve vývoji smluv od poslední platné Smlouvy z Nice až po první zmínky o Euroústavě.

3.1. Od Nice ke Konventu

Poslední platnou revizí zakládajících smluv před schválením LS byla Smlouva z Nice, podepsána 26. února 2001, v platnosti od 1. února 2003. Cílem bylo přijmout takové reformy, aby byl zajištěn chod a efektivní fungování EU po plánovaném rozšíření o 12 nových států.³⁶ Cílem smlouvy bylo vyřešit čtyři klíčové oblasti – velikost a složení EK, vážení hlasů v Radě, rozšíření hlasování kvalifikovanou většinou a posílení spolupráce.³⁷ Samotná smlouva se skládala ze dvou částí – v prvních šesti článcích byly popsány změny a druhá část smlouvy obsahovala přechodná a závěrečná ustanovení. Ke smlouvě byly také připojeny čtyři protokoly. Celá tato reforma byla označena za omezenou a technickou, protože zaváděla jen dílčí úpravy, a ne žádné radikální změny.

Přílohou Smlouvy z Nice bylo i Prohlášení o budoucnosti Unie. Na základě této listiny se měla zahájit široká debata o budoucím možném vývoji EU. Diskuse se měla zabývat vymezením pravomocí evropských orgánů, principem subsidiarity,³⁸ postavením Charty základních práv EU, zjednodušením smluv a větší spoluprací s národními parlamenty. Otázkou budoucnosti EU se zabývala Evropská rada na summitu v Laekenu, který probíhal 14. a 15. prosince 2001. Výsledkem tohoto setkání byla Laekenská deklarace o budoucnosti EU. Na jejím základě byl svolán Konvent, který měl za úkol navrhnout reformu EU.

³⁶ <http://www.euroskop.cz/288/sekce/m-n/>, 2010

³⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/nice_treaty/nice_treaty_introduction_en.htm, 2008

³⁸ Princip subsidiarity říká, že EU může jednat v oblastech nespádajících do její výlučné pravomoci pouze, pokud zamýšlených cílů nemůže být uspokojivě dosaženo na nižší úrovni.

3.2. Konvent

Konvent se skládal z 15 zástupců vlád členských států, 30 zástupců národních parlamentů členských států, 26 členů národních parlamentů kandidátských zemí, 16 členů EP a dvou zástupců EK. V roli pozorovatelů pak byli zástupci Hospodářského a sociálního výboru, Výboru regionů a dalších institucí. První schůze konventu se uskutečnila 28. února 2002, poslední 10. července 2003.

Prezidentem konventu se stal bývalý francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing, důležitou úlohu měl i tajemník Lord John Kerr. Včetně alternátů³⁹ byl celkový počet členů Konventu 210. Od září roku 2002 se Konvent dostal do pracovní fáze a postupně byly na plenárních zasedáních předkládány výsledky pracovních skupin. Každý řečník měl vymezeny dvě minuty, které musel dodržet. Ke svému proslovu se musel přihlásit předem a v daný den si jen zjistil pořadí.

Plenární zasedání se konala jednou až dvakrát měsíčně na půdě EP v Bruselu, schůzky předsednictva se konaly třikrát měsíčně. Názory Konventu nebyly jednotné a v průběhu jednání vzniklo několik názorových proudů. Posílilo spojení Německa a Francie, Španělsko sdílelo některé názory společně s Polskem a Spojeným královstvím.

Během února a března 2003 se vytvořila skupina „like minded“, neboli společně smýšlejících. Šlo vesměs o menší země, ze kterých nejaktivnější bylo Portugalsko, Rakousko, Finsko a Irsko. Připojilo se také Švédsko a Dánsko. Mezi touto skupinou a spojenectvím Francie a Německa se pohyboval Benelux, který se nakonec přiklonil ke skupině. Z nových členských zemí se zde řadila Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Malta a Kypr.

Výsledkem vyjednávání se stal Návrh Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu poprvé představen 18. července 2003. Cílem tohoto návrhu bylo nahradit veškeré akty primárního práva jedním uceleným textem.⁴⁰

Dále bude přiblížena Smlouva o Ústavě pro Evropu, její složení a průběh její ratifikace.

³⁹ Alternát je člen delegace určený k případnému střídání jiného účastníka.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_212_cs.htm, 2009

3.3. Smlouva o Ústavě pro Evropu

O předloženém dokumentu od 4. října 2003 až do 18. června 2004 jednala mezivládní konference. Finální text Ústavy pro Evropu, dále jen Ústava, byl podepsán 29. října 2004 v Římě. Skládala se z preambule a čtyř částí. První část se věnovala cílům, základním právům, občanství EU a právní subjektivitě. V této části byly také zmíněny symboly EU (vlajka, hymna, heslo, měna a Den EU). Byly zde definovány pravomoci, rozděleny na výlučné, sdílené, podpůrné, doplňkové a koordinační. Ve smlouvě je zmíněn také institucionální rámec EU a to včetně nových funkcí – předsedy Evropské rady a ministra zahraničních věcí EU. Také by se změnilo názvosloví legislativních aktů na evropské zákony, evropské rámcové zákony, evropské nařízení, evropské rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Druhou část tvořila Listina základních práv EU s preambulí. Třetí část byla nejobsáhlejší a věnovala se jednotlivým politikám. V poslední čtvrté části byla obsažena obecná a závěrečná ustanovení. K samotnému textu smlouvy bylo připojeno 36 protokolů, dvě přílohy a závěrečný akt mezivládní konference.

Do konce roku 2006 Ústavu ratifikovalo 16 z 25 členských států EU. Jednání o smlouvě zkrachovaly po referendech v Nizozemsku a Francii, kde byla odmítnuta. Po tomto výsledku začalo tzv. období reflexe, ve kterém se řešil nejen další vývoj Ústavy, ale i EU jako celku. Některé země ještě dokončily ratifikační proces, jiné toto rozhodování odložily na neurčito (mezi nimi například i ČR). V tomto období se řešily tři hlavní varianty dalšího postupu. Zachovat Ústavu a bez ohledu na odmítavý postoj Nizozemska a Francie pokračovat v ratifikačním procesu, vytvořit zcela nový text smlouvy nebo poslední varianta – použít určité části textu Ústavy a vytvořit z nich novou smlouvu.

Jak se na Ústavu dívali tuzemští političtí představitelé, je uvedeno níže.

3.4. Názory na Ústavu

Na Ústavu existovalo mnoho názorů nejen v Evropě, ale i v ČR. V rámci tuzemského politického spektra byla otázka přijetí řešena také rozdílně. V té době nejsilnější strana koalice, Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), se k Ústavě stavěla velmi pozitivně a ve prospěch přijetí se snažila ovlivnit i národní politiku. Podle čelních představitelů strany představovala Ústava smlouvu, která měla posunout spolupráci v EU z fungujícího vnitřního trhu až na naplňování základních sociálních hodnot, jako je plná zaměstnanost, sociálně tržní

ekonomika, boj s diskriminací a sociální spravedlnost. Spolu s Komunistickou stranou Čech a Moravy (KSČM) prosazovali přijetí pomoci referenda.

Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) od počátku Ústavu podporovala, ačkoliv jí v textu chyběl odkaz na křesťansko-židovské kořeny a upřesnění kompetencí mezi EU a členskými státy. Za nedostatečnou považovali definici diskriminace a rodiny. Chartu základních práv nechtěli jako součást textu Ústavy, ale jen jako připojený protokol a nelíbilo se jim ani omezení jednomyslnosti v Radě.

Nejmenší koaliční strana Unie svobody – demokratická unie (US-DEU) smlouvu také podporovala, i když aktivně se začala projevovat až v souvislosti s volební kampaní. Podle nich měla Ústava přiblížit EU občanům a zajistit jim garanci práv a svobod.

Opozice zastávala názor opačný. Občanská demokratická strana (ODS) tvrdila, že přijetím smlouvy se zhorší postavení ČR a dalších menších států. Podle průzkumů si toto mysleli jen někteří čelní představitelé, zatímco většina strany včetně velké části voličů měla přístup kladný. Prosazovali také referendum, ale po roce 2005 považovala koncept Ústavy za mrtvý, na rozdíl od koalice, která stále věřila v obnovení jednání a prosazovala nutnost pokračování ratifikačního procesu.

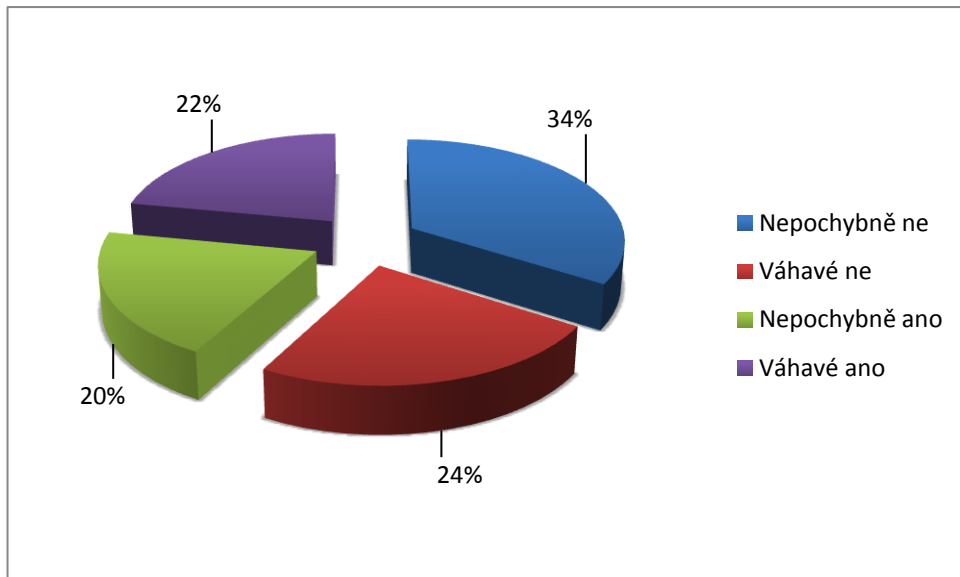
KSČM byla také odpůrcem Ústavy, i když v rámci strany se vyčlenilo několik proudů s různou intenzitou odmítavých postojů. První skupina souhlasila s některými pasážemi smlouvy, ale ne s Ústavou jako celkem a spoléhala na její odmítnutí v referendu. Druhá strana byla pro Ústavu, ale lepší a propracovanější než tu současnou. Poslední skupina byla nejradikálnější a žádala všelidové shromáždění, které by sestavilo nový text Ústavy. KSČM také podala stížnost k Ústavnímu soudu ohledně způsobu ratifikace, tato stížnost byla ale zamítnuta s tím, že je předčasné se touto otázkou zabývat.

Významnou osobností procesu přijetí byl také prezident Václav Klaus, známý euroskeptik. Deklaroval svůj odmítavý postoj ještě dříve, než se k dokumentu vyjádřila vláda. Nesouhlasil s přílišnou unifikací a přenášením dalších pravomocí na EU, protože jeho vizí je spolupráce na mezivládní úrovni s důrazem na suverenitu národních států. Stejný negativní názor si prezident uchoval i na Lisabonskou, původně Reformní smlouvu.

Jak by dopadlo referendum podle průzkumu společnosti STEM z června 2005, ukazuje následující graf 3.1. Zúčastnilo se jej 1 651 respondentů. Z výsledku je patrné, že by Češi nejspíš Ústavu odmítli stejně jako Francouzi nebo Nizozemci před nimi. Zcela jasně odmítavý postoj zaujímalo 34 % respondentů, podporovaných 24 % občanů, kteří ještě nebyli úplně rozhodnuti, ale spíše by volili zamítavý postoj. Pouze 20 % oslovených by Ústavu nepochybně přijalo a zbylých 22 % by se po váhání také nejspíš přiklonilo ke kladné

odpovědi. Podle vybraného vzorku obyvatel by tedy došlo k zamítnutí Ústavy 58 % voličů, zatímco pro by hlasovalo jen 42 %.

Graf 3.1: Předpokládané výsledky referenda o Ústavě pro Evropu

Zdroj: STEM, Trendy 2005/6, <http://www.stem.cz/clanek/937>, vlastní úprava

Následující podkapitola bude věnována Lisabonské smlouvě, procesu jejího vzniku a oběma jejím částem.

3.5. Lisabonská smlouva

Debaty o dalším osudu Ústavy se oživily během německého předsednictví v první polovině roku 2007. Jednání o jejím vývoji se stalo prioritním cílem německých zástupců. Probíhala bilaterální jednání, která měla odstranit problémové položky smlouvy. Nakonec na summitu v Bruselu v červnu 2007 bylo oznámeno, že se upouští od koncepce jediného textu nahrazujícího všechny dosavadní zakládající a revizní smlouvy. Místo toho měl být dokument přepracován v novou tzv. reformní smlouvu. Tímto procesem byla pověřena mezivládní konference, která zahájila svou činnost 23. července 2007 pod vedením další předsedající země – Portugalska.

Byla zachována koncepce dvou smluv a odebrány nejkontroverznější body. Došlo k vyjmutí článků definujících symboly EU, ke zrušení názvu funkce ministra zahraničních věcí a označení legislativních aktů jako zákony a rámcové zákony. Mezivládní konference byla ukončena 19. října 2007 v Lisabonu a výsledný akt byl pojmenován po tomto městě jako Lisabonská smlouva místo původního názvu Reformní smlouva. K podpisu tohoto dokumentu

oficiálně pojmenovaného Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropské unie, dále jen LS, došlo 13. prosince 2007. ČR byla zastoupena tehdejšími premiérem Mirkem Topolánkem a ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem.

Jako každý dokument, který je výsledkem kompromisu 27 rozdílných názorů, není ani LS dokonalá. Není řešena otázka kompetencí při střetu jednotlivých vysokých představitelů – předsedy EK, předsedy Evropské rady a Vysokým představitelem pro zahraniční a bezpečnostní politiku. Problémy mohou plynout ze zapojení národních parlamentů do rozhodování EU. Je zde obava, zda budou parlamenty členských států dostatečně informovány o činnosti evropských orgánů, aby byly schopné se podílet na rozhodnutích. Formulace hodnot, cílů a principů tvoří poslepované požadavky jednotlivých zemí, místo jednotného a stručného textu. Za sporné je považováno vypuštění článku, který v Ústavě obsahoval ustanovení o symbolech, nebo dvojí definice kvalifikované většiny.⁴¹

LS se skládá ze dvou samostatných dokumentů – Smlouvy o Evropské unii, dále jen SEU, a Smlouvy o fungování Evropské unie, dále jen SFEU, které budou blíže představeny níže.

3.5.1. Smlouva o Evropské unii

SEU se skládá z preambule a šesti hlav. V první hlavě jsou popsána společná ustanovení, například, že EU ctí hodnoty jako úctu k lidem, demokracii, rovnost, svobodu a dodržování lidských práv, společnost je pluralistická, spravedlivá, solidární, uznává rovnost mužů a žen a diskriminaci považuje za nepřijatelnou.⁴² EU se také zavázala podporovat mír a blahobyt svých obyvatel, územní, sociální a hospodářskou soudržnost, vytvářet fungující vnitřní trh, usilovat o udržitelný rozvoj Evropy a vytvářet hospodářskou a měnovou unii s jednotnou měnou euro.⁴³

Druhá hlava obsahuje ustanovení o demokratických zásadách, což znamená, že EU je založena na zastupitelské demokracii a každý občan má právo ovlivňovat dění v EU. Je zde zmíněna tzv. občanská iniciativa, což znamená, že jeden milion občanů pocházejících z podstatného počtu členských států může vyzvat EK k předložení vhodného návrhu

⁴¹ <http://www.lisabonska-smlouva.eu/skutečne-slabiny-lisabonske-smlouvy/>, 2008

⁴² Článek 2 SEU.

⁴³ Článek 3 SEU.

legislativy.⁴⁴ V následujícím článku je popsán vztah národních parlamentů k orgánům EU a způsoby, jak mohou přispět k jejich hladkému fungování.

Ve třetí hlavě najdeme ustanovení o orgánech, kterými jsou Evropský parlament, Evropská rada, Rada, Evropská komise, Soudní dvůr Evropské unie, Evropská centrální banka a Účetní dvůr. Jsou zde popsány cíle a činnosti každé z institucí, volba nebo jiný výběr členů, funkční období jednotlivých zástupců, způsob rozhodování, frekvence zasedání a oblasti, kterými se jednotlivé orgány zabývají.

Hlavu čtvrtou tvoří ustanovení o posílené spolupráci. Ta umožňuje členským státům v oblastech mimo výlučnou pravomoc EU navázat hlubší spolupráci. Tato činnost je možná pouze k podpoře cílů EU, k ochraně jejích zájmů a k posilování procesu integrace. Přidat se může jakýkoliv stát, nejméně však devět členských zemí, ale podmínkou je, že stanoveného cíle nemůže EU jako celek dosáhnout v přiměřeně dlouhé lhůtě. Akty, které jsou přijaty v rámci této posílené spolupráce, zavazují pouze její účastníky, nikoliv všechny členské státy.

Pátá hlava nazvaná obecná ustanovení o vnější činnosti unie a zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice se dělí na dvě kapitoly. První kapitolou jsou obecná ustanovení o vnější činnosti unie, která upozorňují na zásady při mezinárodních jednáních, dodržování Charty Organizace spojených národů⁴⁵ a mezinárodního práva. Patří zde také rozvoj vztahů s třetími zeměmi, mezinárodními organizacemi, především s OSN. Rozsáhlou druhou kapitolu tvoří zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice. Řeší pravomoci EU v této oblasti, kdo se jak podílí na přijímání legislativy a v neposlední řadě také výdaje, které jsou pro tuto kapitolu vyčleněny.

V poslední šesté hlavě jsou vyjmenována závěrečná ustanovení, mimo jiné například zmínka o právní subjektivitě EU, řádný a zjednodušený postup pro přijímání změn nebo možnost vystoupení z EU.

Další částí LS je Smlouva o fungování Evropské unie.

⁴⁴ Článek 11 SEU.

⁴⁵ Charta OSN byla přijata na Konferenci v San Franciscu v roce 1945. Stanovuje práva a povinnosti členských států OSN, cíle, zásady a obecné informace o organizaci a základní principy mezinárodních vztahů.

3.5.2. Smlouva o fungování EU

SFEU je rozdělena do sedmi částí, které se dále člení do jednotlivých hlav. První část je věnována zásadám, které upravují fungování EU, druhy a oblasti pravomocí, tzn. jejich rozdělení na výlučné, sdílené a podporující.⁴⁶

Druhá část se zabývá zákazem diskriminace a občanstvím unie, které nenahrazuje národní občanství, nýbrž jej doplňuje. Objasňuje práva a povinnosti občana EU a také postup přijímání změn a předpisů v této oblasti.

V nejobsáhlejší třetí části jsou veškerá ustanovení týkající se vnitřních politik a činností EU rozděleny do 24 hlav. Bez významnějších změn zůstaly volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu a oblast zemědělství a rybolovu. Vnitřní trh je stále jedním z hlavních cílů EU. Největší změny nastaly v části Prostor svobody, bezpečnosti a práva, kde došlo ke sloučení vízové, imigrační a azylové politiky se společným postupem v trestních a občanských věcech a došlo také k posílení policejní a soudní spolupráce. V dopravě, zaměstnanosti, sociální politice, vzdělávání, kultuře, veřejném zdraví, průmyslu, transevropských sítích nebo společných pravidlech pro hospodářskou soutěž se nezměnilo nic podstatného. Hospodářská a měnová unie je ovlivněna novými ustanoveními, která se týkají států užívajících euro a možností EP a Rady EU změnit statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. K výzkumu a technologickému rozvoji byla připojena i evropská politika pro oblast vesmíru. Životní prostředí se v poslední době stává spolu s energetikou jedním z nejdiskutovanějších témat. Pro životní prostředí je stanoveno několik cílů. Kromě již známých jako jsou ochrana a zlepšování kvality životního prostředí, ochrana lidského zdraví nebo uvážlivé využívání přírodních zdrojů je zde nový cíl, a to podpora opatření na mezinárodní úrovni určených k řešení regionálních a celosvětových problémů životního prostředí s důrazem na boj proti změnám klimatu.⁴⁷ V rámci utváření vnitřního trhu si EU stanovila své cíle v oblasti energetiky, a to zajistit fungování trhu s energií, bezpečnost dodávek, podporu úspor a propojení energetických sítí.⁴⁸ Nově byly vytvořeny články týkající se cestovního ruchu, civilní ochrany a správní spolupráce.

Čtvrtá část SFEU se zabývá přidruženými zámořskými zeměmi a územími. Je stanoveno, že účelem přidružení je podporovat rozvoj těchto území a v obchodních vztazích s nimi členské státy postupují stejně jako mezi sebou navzájem.

⁴⁶ Články 3, 4, a 6 SFEU.

⁴⁷ Článek 191 SFEU.

⁴⁸ Článek 194 SFEU.

Pátá část obsahuje články týkající se vnější činnosti EU, což představuje hlavně společnou obchodní politiku, spolupráci s třetími zeměmi a mezinárodní vztahy. Společná obchodní politika spadá mezi výlučné pravomoci EU, je založena na jednotných zásadách, společném celním sazebníku, uzavírání celních a obchodních dohod. Rámec provádění této politiky vymezují EP a Rada prostřednictvím vydávaných nařízení. Politika rozvojové spolupráce je hlavně zaměřena na snížení a výhledově i vymýcení chudoby ve světě. EU poskytuje humanitární pomoc obyvatelům třetích zemí v případě postižení přírodní nebo člověkem způsobené pohromy. O vyslání pomoci rozhoduje EP a Rada EU. V této části je také doložka solidarity, na jejímž základě členské státy a EU musí neprodleně poskytnout pomoc jinému členskému státu v případě přírodní pohromy nebo teroristického útoku.

Šestou část tvoří veškerá institucionální a finanční ustanovení. Podrobně se zabývá orgány EU, právními akty, postupy jejich přijímání, Evropskou investiční bankou a poradními institucemi, kterými jsou Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů. V rámci finančních ustanovení je řešen roční rozpočet, víceletý finanční rámec, zdroje rozpočtu, jeho plnění nebo boj proti podvodům. Třetí hlava je věnována bližším informacím o posílené spolupráci.

V poslední sedmé části smlouvy jsou popsána závěrečná a obecná ustanovení.

Společně s LS došlo k přijetí Listiny základních práv EU, které je věnována následující kapitola.

3.6. Listina základních práv Evropské unie

K LS je připojena Listina základních práv EU, dále jen Listina, o jejímž sepsání rozhodla Evropská rada na svém zasedání v Kolíně nad Rýnem 3. a 4. června 1999. Listina byla deklarována 7. prosince 2000 na zasedání v Nice a na jejím vzniku se podílel Výbor regionů, Hospodářský a sociální výbor, Evropský ombudsman, další orgány, sociální skupiny a řada expertů. Byla připojena ke Smlouvě z Nice a její plnění bylo dobrovolné. Závaznou pro všechny členské státy s výjimkou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Polska a ČR se stala až přijetím LS.

Výjimka říká, že Soudní dvůr Evropské unie ani jakýkoliv národní soud nemá rozšířenou možnost shledat, že právní a správní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska, Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a ČR nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebo zásadami, které jsou potvrzeny v Listině. Stát se Listinou řídí, jen pokud jsou stejné předpisy obsaženy v národním právu.

Po vstupu LS v platnost se Listina stala součástí primárního práva a získala stejnou právní sílu jako základající smlouvy. Některá její ustanovení, jež nemají povahu obecných zásad, získala přímý účinek. Na rozdíl od LS neprošla Listina ratifikačním procesem.

Listina se skládá z preambule a sedmi hlav. První hlava je věnována lidské důstojnosti, právu na život a nedotknutelnost lidské osobnosti. Je zakázáno mučení, otroctví, ponižování a nucená práce. Ve druhé hlavě jsou popsány základní lidské svobody a práva – právo uzavřít manželství a založit rodinu, svoboda projevu a informací, právo na vzdělání, svoboda podnikání, svoboda vlastnictví nebo právo na azyl. V hlavě nazvané Rovnost je deklarována rovnost před zákonem, rovnost pohlaví, práva starších osob a práva dětí. Čtvrtá hlava klade důraz na solidaritu mezi lidmi, kam se řadí právo na kolektivní vyjednávání, ochrana zdraví, rodinného a pracovního života, právo na sociální zabezpečení a sociální pomoc, ochranu životního prostředí a ochranu spotřebitele. Pátá hlava obsahuje občanská práva, jako je právo volit a být volen, právo na volný pohyb osob a na diplomatickou a konzulární ochranu. Šestá hlava se týká soudnictví, práva na právní ochranu, presumpce neviny a práva na obhajobu. V poslední hlavě jsou obecná ustanovení upravující výklad a použití listiny.

Dále bude přiblížena ratifikace v zemích EU.

3.7. Ratifikační proces LS

Ratifikace znamená potvrzení, schválení nebo konečný souhlas s mezinárodní smlouvou. Státy podle své národní legislativy rozhodly, jakým způsobem dojde k ratifikaci LS. Drtivá většina zvolila parlamentní cestu. Jediné Irsko vyhlásilo referendum. Prvním státem, který v parlamentu schválil LS bylo Maďarsko. Ratifikaci ukončilo společně s Maltou 6. února 2008.

Slovinsko LS schválilo 29. ledna 2008 a Rumunsko jej následovalo 4. února 2008. 14. února 2008 dokončila ratifikační proces Francie, když po schválení v národním shromáždění LS prošla i senátem. Bulharský parlament schválil LS 21. března 2008. 2. dubna 2008 se k zemím, které schválily LS v parlamentu, připojilo Polsko.⁴⁹

10. dubna 2008 prošla LS úspěšně hlasováním v jednokomorovém parlamentu Slovenské republiky, 23. dubna 2008 se připojila i země, ve které byla LS podepsána, Portugalsko. O den později schválily LS také parlamenty Dánska a Rakouska. 8. května 2008 prošla LS hlasováním v parlamentu v Irsku, následovalo schválení v Lotyšsku a Litvě.⁵⁰

⁴⁹ http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=7, 2008

⁵⁰ http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=6, 2008

29. května 2008 podpořila LS poslanecká sněmovna Lucemburska, následovaná 11. června 2008 Řeckem, Finskem a Estonskem. O týden později, 18. června 2008 ratifikační proces ukončila britská Sněmovna lordů poté, co LS schválila v březnu Dolní sněmovna.⁵¹

3. července 2008 LS ratifikoval Kypr, 8. července připojily svůj souhlas obě komory nizozemského parlamentu. V červnu 2008 přidala svůj jednoznačný souhlas španělská poslanecká sněmovna, celých 322 poslanců bylo pro a jen 6 proti. 15. července téhož roku přidal svůj souhlas i senát.

Dalším státem, který LS ratifikoval, byla Itálie, a to 31. července 2008 v Římě, kde došlo před více než padesáti lety k podpisu Římské smlouvy, která se stala základem pro vybudování EU.⁵² 15. října 2008 ukončila ratifikační proces Belgie.

20. listopadu 2008 schválilo LS Švédsko poté, co ji přezkoumaly vnitrostátní orgány a organizace občanské společnosti. Konečné ano pak vyslovil švédský parlament – Riksdag.⁵³

Všechny státy, kromě České republiky, Irska, Německa a Polska ukončily proces schvalování do konce roku 2008.

Komplikované bylo schvalování v Německu. V obou parlamentních komorách došlo k jeho schválení 24. dubna a 23. května 2008, ale následovalo pozastavení procesu v důsledku podání stížnosti k Ústavnímu soudu. Ten nakonec rozhodl, že LS není v rozporu s Ústavou Německa. Prezident Horst Köhler přidal svůj podpis 25. září 2009.

Nejvíce problémů s konečným souhlasem bylo v Irsku. První referendum se konalo 12. června 2008 a dostavilo se 53,1 % oprávněných voličů, z nichž 53,4 % bylo proti. Irská vláda udělala chybu v kampani a v osvětě. Mnoho voličů hlasovalo proti z důvodu malé informovanosti. Po tomto neúspěchu bylo na summitu Evropské rady 11. prosince 2008 rozhodnuto o poskytnutí určitých záruk pro Irsko, aby mohlo být vyhlášeno druhé referendum. Irsku bylo přislíbeno zachování vlastního komisaře, zaručení neutrality, daňové autonomie a nezpochybňování národní ústavy hlavně v bodech týkajících se práva na život, vzdělání a rodinu. Druhé referendum proběhlo téměř o rok později 2. října 2009. LS byla schválena 67,1 % a zvýšila se i volební účast na 58 % oprávněných voličů.⁵⁴ Ratifikace v Irsku byla ukončena 23. října 2009.

⁵¹ http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=5, 2009

⁵² http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=4, 2008

⁵³ http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=3, 2009

⁵⁴ <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/>, 2009

Polský prezident Lech Kaczynski čekal s podpisem na výsledek irského referenda, takže po jeho kladném výsledku mu nic nestálo v cestě. Ratifikace byla ukončena 10. října 2009.

Poslední zemí, která LS ratifikovala, byla Česká republika.

3.8. Ratifikace v České republice

Podle tuzemské legislativy musí mezinárodní smlouvu schválit obě komory Parlamentu a podepsat prezident. Ještě před hlasováním požádal Senát o přezkoumání některých částí smlouvy Ústavní soud. Šlo o přezkoumání šesti oblastí – například předání některých pravomocí na evropskou úroveň, možnost měnit způsoby rozhodování Radě EU z jednomyslného na většinový nebo způsob uznání Listiny základních práv EU.⁵⁵ 26. listopadu 2008 soud rozhodl, že tyto zkoumané části nejsou v rozporu s Ústavou ČR.

Poslanecká sněmovna schválila LS 18. února 2009 125 hlasy ze 197, Senát připojil svůj souhlas 6. května 2009 souhlasem 54 ze 79 přítomných senátorů. Senátoři, kteří hlasovali proti, se dohodli že LS znovu nechají přezkoumat u Ústavního soudu. 16 senátorů předložilo stížnost 29. září 2009 a zároveň požádali prezidenta, aby počkal s podpisem do doby, než soud vynese rozhodnutí. Ústavní soud rozhodl 3. listopadu 2009, že dokument neodporuje Ústavě ČR a nic nebrání prezidentovu podpisu. Václav Klaus svůj podpis připojil v tentýž den, ale ještě předtím si stanovil podmínku, aby ČR dostala výjimku z Listiny základních práv EU. Tato výjimka bude přičleněna ke smlouvám u příležitosti přistoupení dalšího státu k EU.

Ratifikační proces LS byl ukončen uložením ratifikačních listin všech členských států u vlády Italské republiky, která funguje jako depozitář LS i ostatních mezinárodních smluv tvořících primární právo EU. Ratifikační listina ČR byla deponována v Římě 13. listopadu 2009 během návštěvy českého premiéra Jana Fischera.⁵⁶

Ani veřejné mínění obyvatel ČR nebylo celou dobu schvalování jednotné. Podle průzkumu Střediska empirických výzkumů (STEM) provedeného 29. září – 7. října 2008 na 1 245 respondentech si 55 % obyvatel ČR myslelo, že by Parlament neměl LS ratifikovat, ale pouze čtvrtina z nich uznala, že problematice rozumí.⁵⁷

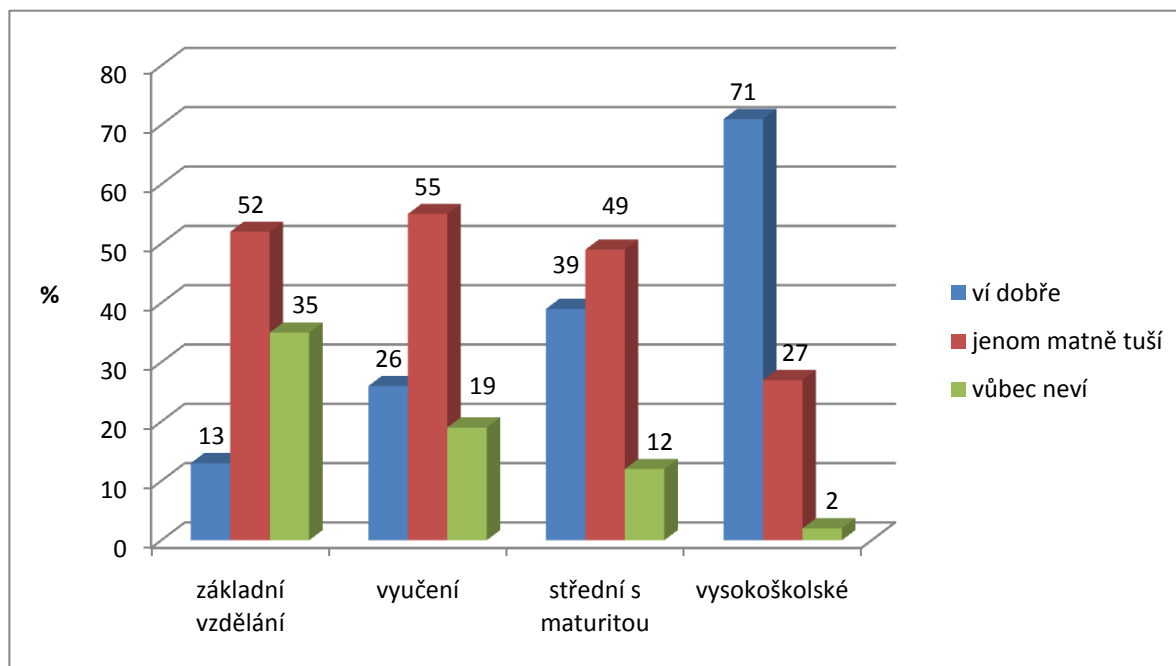
⁵⁵ <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/>, 2009

⁵⁶ http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/lisabonska_smlouva/ratifikacni_proces_v_clenskych_statech.html, 2009

⁵⁷ <http://www.stem.cz/clanek/1635>, 2008

Centrum pro výzkum veřejného mínění uskutečnilo výzkum v dubnu 2009, ve kterém se zaměřili na znalost občanů, na to, zda lidé LS rozumí, zda se s ní seznámili a ví co od ní čekat. Jak je patrné z grafu 3.2, více informací mají vysokoškolsky vzdělaní lidé, nejméně lidé se vzděláním nejnižším. Lidé se základním vzděláním jen matně tuší, co LS vlastně je a co pro ně znamená, a více než třetina dotázaných vůbec neví co si pod tímto pojmem představit. Více než polovina vyučených odpovídala, že o existenci LS něco tuší. U občanů s ukončeným středním vzděláním s maturitou téměř 90 % respondentů velmi dobře vědělo nebo přinejmenším alespoň tušilo význam LS. V této skupině jen 12 % přiznalo, že o LS neví nic. Podle očekávání jsou ohledně LS nejvzdělanější lidé s vysokoškolským titulem. Celých 71 % prohlásilo, že dobře ví o čem je řeč, a jen pouhá 2 % doznala naprostou nevědomost.⁵⁸

Graf 3.2: Povědomí lidí o LS v závislosti na vzdělání

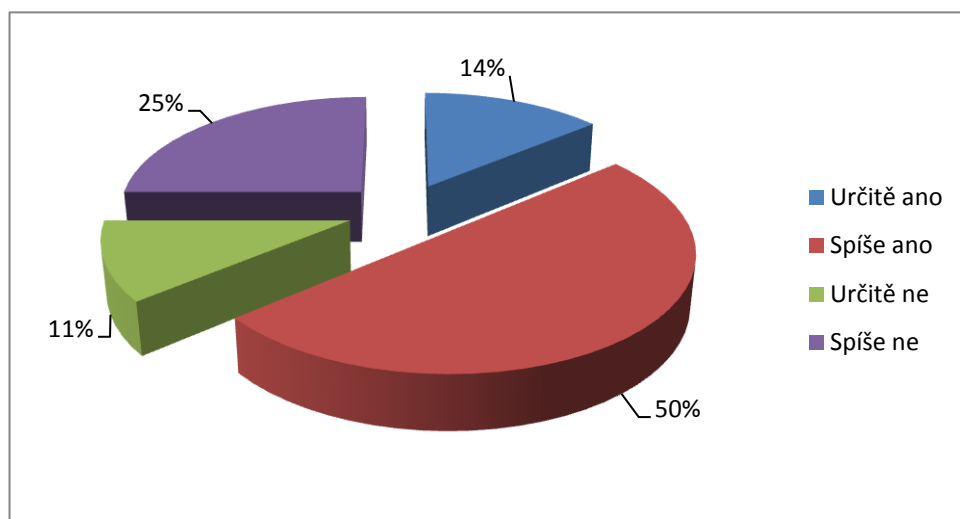

Zdroj: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100891s_pm90407.pdf, úprava vlastní

⁵⁸ http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100891s_pm90407.pdf, 2009

Z dalšího průzkumu STEM provedeného 2. – 11. ledna 2010 na 1 297 dotazovaných vyplývá, že s přijetím smlouvy je spokojeno celých 64 % obyvatel, jak je vidět v grafu 3.3. Z celkového počtu respondentů je však celá čtvrtina spíše nespokojená. Polovina zkoumaných se přiklání spíše ke spokojenosti, i když není zcela přesvědčena.⁵⁹

Graf 3.3: Spokojenost s přijetím Lisabonské smlouvy

Zdroj: STEM, Trendy 1/2010, <http://www.stem.cz/clanek/1929>, úprava vlastní

⁵⁹ <http://www.stem.cz/clanek/1929>, 2010

4. Vliv Lisabonské smlouvy na fungování institucí EU

4.1. Základní změny ve fungování EU po přijetí LS

Cílem LS je udělat EU demokratičtější, efektivnější a transparentnější. Snaží se o modernizaci institucí a pracovních postupů, aby mohla co nejlépe čelit výzvám současného světa a přizpůsobit se vývoji měnící se společnosti.

LS vnáší do fungování EU spoustu změn. Některé jsou podstatné, jiné dílčí nebo pro laika nevýznamné. Mezi nejdůležitější z hlediska mezinárodního postavení je bezesporu získání právní subjektivity.

4.1.1. Právní subjektivita

Podle mezinárodního práva znamená právní subjektivita právo uzavírat mezinárodní smlouvy s jinými subjekty, udržovat diplomatické styky a užívat výsady a imunity podle mezinárodního práva. Jde o vlastnost, která mezinárodní subjekty dělí na dvě skupiny. Ty, co nemají právní subjektivitu, například transnacionální korporace nebo nevládní organizace a na ty, kteří subjektivitu mají, těmi jsou národní státy nebo třeba mezivládní organizace. Právní subjektivita může být přiznána i jednotlivcům, u kterých je omezená na dvě oblasti. První oblastí je ochrana lidských práv a druhou trestní odpovědnost jednotlivce za následky svého jednání, například zločiny proti míru, válečné zločiny nebo zločiny proti lidskosti.⁶⁰

Ve Smlouvě o ESUO, Smlouvě o EHS a Smlouvě o EURATOMU je všem třem integračním uskupením přiznána právní subjektivita, zatímco v Maastrichtské smlouvě ani Amsterodamské smlouvě nic podobného zmíněno není. EU získala právní subjektivitu až s přijetím LS. Důsledkem je možnost EU přijímat mezinárodní právní akty, tzn. uzavírat smlouvy a dohody, EU také může uplatňovat svou suverenitu navenek, udržovat diplomatické vztahy s třetími zeměmi a mít zastoupení u mezinárodních organizací.

V praxi se tato změna projeví například v přejmenování delegací EK na delegace EU. Mezinárodní dohody se třetími státy může uzavírat EU svým jménem, zatímco dosud musely být podepsány zástupci Evropského společenství a členských zemí ES.

Pro přijímání legislativy je významná doložka flexibility popsána v následujícím textu.

⁶⁰ <http://www.vse.cz/aop/pdf/259.pdf>, 2003

4.1.2. Doložka flexibility

Důležitá je doložka flexibility, která říká, že pokud je k dosažení cílů stanovených ve Smlouvách nutná určitá činnost v rámci politik vymezených ve Smlouvách, ale EU nemá k této činnosti pravomoci, může EU přijmout nezbytnou legislativu. Ta musí být navržena EK a se souhlasem EP ji musí Rada EU jednomyslně přijmout.⁶¹ To znamená, že EU může přijmout důležitá opatření i nad rámec jí svěřených pravomocí. Dosud byl tento postup používán jen k dosažení cílů a k fungování vnitřního trhu. LS počítá s rozšířením užití tohoto postupu i na další politiky EU. Existují určité hranice proti zneužití této možnosti, ať už rámec stanovený cíli a politikami EU, jednomyslné rozhodování v Radě EU nebo kontrolní mechanismus zahrnující národní parlamenty. V průběhu doby se tyto meze ukázaly jako nedostatečné, a proto byly na základě české iniciativy s přispěním Nizozemska možnosti použití upřesněny. Bylo vyloučeno uplatňování tohoto postupu v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a přijaté opatření musí respektovat hranice vymezené v SEU. Pro vysvětlení jsou k LS připojeny dvě prohlášení. První říká, že tento postup nelze zdůvodnit obecnými cíli EU, jako je podpora míru nebo blahobytu obyvatel. Druhý zakazuje použití postupu v případě, že by tak došlo k přijetí opatření, která by rozšiřovala pravomoc EU a došlo by tak k obcházení povinné změny Smluv.

Další text bude věnován pravomocem a jejich bližšímu vymezení.

4.1.3. Pravomoci

LS se zabývá dělbou pravomocí na výlučné, které jsou svěřeny pouze EU, sdílené EU a členskými státy a pravomoci, jež mají za cíl podporovat, koordinovat a doplňovat činnost členských států.

Výlučnými pravomocemi se zabývá pouze EU, členským státům je dovoleno se na nich podílet jen, pokud je jim výkon výslovně svěřen. Mezi oblasti spadající výlučně do kompetencí EU patří celní unie, stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu, měnová politika pro členské státy, jejichž společnou měnou je euro, zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky a společná obchodní politika. Mezi výlučné pravomoci patří také uzavírání mezinárodních smluv.⁶²

⁶¹ Článek 352 SFEU.

⁶² Článek 3 SFEU.

Sdílené pravomoci jsou vymezeny výčtem oblastí, které lze snadno rozšiřovat. V těchto oblastech spolu působí členské státy i EU. Dělí se o možnost vydávat legislativní akty a činnost členských států je vykonávána tam, kde ji nevykonává nebo přestala vykonávat EU. Jde o vnitřní trh, sociální politiku, hospodářskou a sociální soudržnost, zemědělství a rybolov, životní prostředí, ochranu spotřebitele, dopravu, transevropské sítě, energetiku, prostor svobody, bezpečnosti a práva a společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví. EU má také pravomoc provádět činnosti ve výzkumu, technologickém vývoji a zkoumání vesmíru a také rozvíjet rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc.⁶³

Posledním typem jsou pravomoci, které mají za úkol podporovat, koordinovat nebo doplňovat činnosti členských států, a to především v oblastech ochrany a zlepšování lidského zdraví, průmyslu, kultury, cestovním ruchu, všeobecném vzdělávání, odborném vzdělávání, výchově mládeže a sportu, civilní ochraně nebo správní spolupráci.⁶⁴

LS také reviduje podmínky, za kterých mohou některé členské státy uzavřít dohodu o posílené spolupráci k dosažení určitých cílů.

4.1.4. Posílená spolupráce

Posílená spolupráce byla poprvé zavedena Amsterodamskou smlouvou na návrh Francie a Německa. LS upřesňuje pravidla a zásady jejího použití. Tento mechanismus umožňuje skupině států zintenzivnit integraci v určitých oblastech. Spolupráce musí probíhat v mezích stanovených Smlouvami a za účelem podpory cílů EU, ochrany jejích zájmů a prohlubování integrace, nesmí narušovat vnitřní trh ani hospodářskou, sociální a územní soudržnost, nesmí vytvářet překážky ani diskriminaci v obchodu mezi členy ani vyvolávat narušení hospodářské soutěže.

Posílená spolupráce musí zachovat práva a povinnosti ostatní členských zemí, které se neúčastní, a ty zase nesmí bránit zapojeným státům. Spolupracujících zemí musí být nejméně devět, oproti původním osmi, ale EK i zapojení členové dbají o to, aby byl počet co nejvyšší. Náklady spojené s realizací hradí pouze zúčastněné státy, pokud všichni členové Rady EU po konzultaci s EP nerozhodnou jinak.

Členské státy, žádají o povolení EK, již musí upřesnit oblast a cíle navrhované posílené spolupráce. EK pak podá návrh k jednomyslnému schválení Radě EU. Rozhodnutí

⁶³ Článek 4 SFEU.

⁶⁴ Článek 6 SFEU.

o povolení Rada EU vydá, po obdržení souhlasu EP, pokud shledá, že daného cíle nemůže v přiměřené době dosáhnout EU jako celek.

Posílenou spolupráci lze navázat i v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. V tomto případě se žádosti podávají přímo Radě EU, která je dále postoupí EK a vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a informován o žádosti je i EP. Povolení vydává jednomyslným rozhodnutím Rada EU.

Jednání Rady EU v otázkách posílené spolupráce se mohou účastnit všechny členské státy, ale hlasovací právo mají jen zapojené země a k dosažení jednomyslnosti stačí jen jejich hlasy.

Státy se mohou připojit i k již probíhající posílené spolupráci oznámením záměru EK a Radě EU. Do čtyř měsíců od přijetí oznámení EK potvrdí účast státu na posílené spolupráci nebo uvede, jaké náležitosti musí být splněny a stanoví lhůtu pro opětovné přezkoumání žádosti. Pokud stát podle názoru EK nesplní podmínky ani na druhý pokus, může se odvolat k Radě EU. Pokud chce stát přistoupit do již fungující posílené spolupráce v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, podává žádost přímo k Radě EU.⁶⁵

Protože členství v EU je dobrovolné, je článek 50 SEU věnován řešení dobrovolného opuštění integrace.

4.1.5. Vystoupení z EU

Vůbec poprvé je upravena možnost dobrovolného vystoupení z EU. Jde o jediný způsob opuštění integrace. Vyloučení ani jiné ukončení členství není možné. Členský stát, který se rozhodne vystoupit z EU, musí svůj záměr oznámit Evropské radě a ta je povinna jeho návrh přijmout. Poté jsou možné dva další postupy.

První varianta nastane, pokud členský stát uzavře s EU smlouvu o dalším uspořádání vztahů a vystoupení je možné k datu uvedenému ve smlouvě. Smlouvu za EU uzavírá Rada EU podle pokynů Evropské rady. O smlouvě rozhoduje Rada EU kvalifikovanou většinou a je nutný souhlas EP, kde stačí běžná většina. Druhou smluvní stranou je členský stát, jehož zástupci se nepodílejí na rozhodování Evropské rady, Rady EU a EP o návrhu smlouvy.

Druhá varianta se použije v případě, že se nepovede uzavřít smlouvu o vystoupení ke spokojenosti obou stran. V tom případě stát vystoupí po uplynutí lhůty dvou let od oznámení svého úmyslu vystoupit.⁶⁶

⁶⁵ Články 326 – 334 SFEU a článek 20 SEU.

⁶⁶ Článek 50 SEU.

Následující text obsahuje změny týkající se právních aktů, jejich působnosti a změn.

4.1.6. Právní akty

LS nemění názvy legislativních aktů sekundárního práva na zákony nebo evropské zákony, jak předpokládala Ústava. Zůstávají tedy nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

Nařízení mají obecnou platnost, jsou závazné ve všech částech a platí přímo v každém členském státě. Automaticky se stávají součástí právního řádu každého státu a není vyžadována jejich transformace do národního práva, to znamená, že mají přímý účinek.⁶⁷

Směrnice jsou pro státy závazné z hlediska cíle. Členské země mají určitou lhůtu na jejich implementaci do vnitrostátního práva. Nabývá účinnosti až poté co se stane součástí národního právního řádu.

Rozhodnutí bylo aktem zavazujícím pouze subjekty, jimž byl adresován. To se LS mění, rozhodnutí je stále závazné v celém rozsahu, ale nemusí být uveden adresát. Pokud uveden je, vztahuje se rozhodnutí jen na něj.

Stanovisko, stejně jako doporučení, je nezávazné a neukládá žádnou povinnost. Tvoří jej poradní orgány k určitému konkrétnímu problému. Většinou doporučuje postup a chování v určité situaci.⁶⁸

Nařízení, směrnice určené všem členským státům a rozhodnutí bez uvedeného adresáta se vyhlášují v Úředním věstníku EU a vstupují v platnost buď dnem, který je v nich stanoven nebo dvacátým dnem po vyhlášení. Ostatní směrnice a nařízení s udaným adresátem se oznamují tomu, komu jsou určena a nabývají účinku ihned po oznámení.⁶⁹

V oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky dochází ke změně názvů legislativních aktů ze společných postojů a společných akcí na složitější rozhodnutí vymezující postoje, které má EU zaujmout a rozhodnutí vymezující akce, které má EU provést.⁷⁰

Většina legislativy EU musí být schválena řádným legislativním procesem.

⁶⁷ <http://www.euroskop.cz/288/sekce/m-n/>, 2009

⁶⁸ <http://www.euroskop.cz/290/sekce/r-s/>, 2009

⁶⁹ Článek 297 SFEU.

⁷⁰ Článek 25 SEU.

4.1.7. Řádný legislativní postup

Dosavadní procedura spolurozhodování se po přijetí LS stává řádným legislativním postupem, který se užívá jako standardní procedura přijímání legislativních aktů.

Komise podá návrh EP a Radě EU. V prvním čtení zaujme EP svůj postoj, který předá Radě EU. Pokud Rada EU postoj EP schválí, je právní akt přijat ve znění postoje EP. Pokud se ale Radě EU postoj EP nelíbí, vytvoří svůj vlastní, který postoupí EP a zároveň jej podrobně informuje o důvodech nepřijetí. Také EK informuje EP o svém postoji.

Od přijetí návrhu má EP tři měsíce na to, aby buď schválil postoj Rady EU, nebo nevydal žádné své rozhodnutí, v tom případě je akt považován za schválený. Pokud je postoj Rady EU v prvním čtení odmítnut většinou hlasů členů EP, pokládá se akt za nepřijatý. Třetí možností je navrhnout většinou hlasů změny v postoji Rady EU a tento změněný text pak předložit opět Radě EU a EK, kteří zaujmou vlastní stanoviska.

Pokud tento změněný návrh Rada EU do tří měsíců od jeho obdržení schválí, pokládá se akt za přijatý. Jestliže nejsou schváleny všechny změny, svolají předsedové Rady EU a EP do šesti týdnů dohodovací výbor.

Výbor se skládá ze stejného počtu členů EP a Rady EU, kteří mají šest týdnů na to, aby dosáhli kompromisu, který je nutno potvrdit většinou hlasů zástupců EP a kvalifikovanou většinou hlasů členů Rady EU. Jednání se účastní také EK, snažící se přispět k rychlé dohodě. Jestliže dohodovací výbor nevytvoří kompromis, pokládá se akt za nepřijatý.

Po schválení společného postoje dohodovacím výborem mají EP a Rada EU lhůtu šesti týdnů na přijetí aktu. Pokud to neučiní, návrh se považuje za nepřijatý. Lhůty lze prodloužit na podnět EP nebo Rady EU, a to tříměsíční nejvýše o jeden měsíc a šestitýdenní nejvýše o dva týdny.⁷¹

Procedura spolupráce je LS zrušena. Kvůli komplikovanému postupu a nepřesným časovým lhůtám se nepředvídatelně prodlužovala délka schvalovaného návrhu a tudíž byl celý proces neefektivní.

Podstatné změny se udály i v institucionální struktuře EU, o jaké změny jde, vysvětluje následující kapitola.

⁷¹ Článek 294 SFEU.

4.2. Změny v institucionální struktuře po LS

Mezi hlavní orgány EU byly LS zařazeny EP, Evropská rada, Rada EU, EK, Soudní dvůr Evropské unie, Evropská centrální banka a Účetní dvůr. Jejich cílem je podporovat hodnoty EU, sloužit zájmům jejím, občanů i členským státům.⁷² Poradními orgány zůstávají Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor.

V dalším textu budou vysvětleny novinky, které přináší LS do fungování Rady EU.

4.3. Rada EU po změnách LS

Kromě ustanovení funkce vysokého představitele pro zahraniční a bezpečnostní politiku⁷³ se změnil i počet formací Rady EU. Z původních devíti uskupení se jejich počet zvýšil na deset. Došlo k rozdělení Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy na Radu pro obecné záležitosti a Radu pro zahraniční věci.

Rada pro všeobecné záležitosti má na starost zajišťování spolupráce mezi jednotlivými formacemi rady a spolu s předsedou Evropské rady a Komisí připravuje zasedání a tvoří pojítka mezi Radou EU a Evropskou radou. Předsedat tomuto uskupení bude rotační předsednictví. O tom, jakého zástupce který členský stát vyšle, bude jako dosud rozhodovat daná země. Většinou by se mělo jednat o ministra zodpovědného za koordinaci evropských agend, ale bude záležet na konkrétní politické situaci.

Rada pro zahraniční věci, jak už název napovídá, je odpovědná za rozhodování o vnější činnosti podle strategie Evropské rady, společné obchodní politice, rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. Této formaci Rady EU bude předsedat vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku.⁷⁴

Podle SFEU jsou předchozí dvě uskupení Rady EU povinné, zatímco o ostatních, jejich názvech a počtu, rozhodne kvalifikovanou většinou Evropská rada.⁷⁵

Beze změny zůstává, že Radu EU svolává vždy předseda, buď z vlastní iniciativy nebo z podnětu jiného člena, případně EK.⁷⁶

Prostá většina je v LS definována jako většina hlasů všech členů Rady EU. Vymezení kvalifikované většiny je věnován prostor níže.

⁷² Článek 13 SEU.

⁷³ Stala se jí britská baronka Catherine Ashton.

⁷⁴ (PITROVÁ a kolektiv, 2008)

⁷⁵ Článek 236 SFEU.

⁷⁶ Článek 237 SFEU.

4.3.1. Kvalifikovaná většina v Radě EU

Předchozí legislativa, platná až do 31. října 2014, pracovala se třemi prvky vymezení kvalifikované většiny, vážený počet hlasů, počet států a počet obyvatel. LS užívá pouze dva parametry, a to počet států a počet obyvatel. Kvalifikovaná většina je určena jako nejméně 55 % členů Rady EU, tvořených nejméně patnácti z nich a zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatel celé EU. Pokud Rada EU nerozhoduje na návrh EK nebo vysokého představitele pro zahraniční a bezpečnostní politiku, je nutné splnit kritérium 72 % členů Rady EU, kteří zastupují členské státy s nejméně 65 % obyvatel EU.

Nově je vymezena také blokační menšina, kterou musí podle LS tvořit tolik členů Rady EU, aby představovali neméně 35 % obyvatel EU plus ještě jeden člen, jinak se kvalifikovaná většina považuje za splněnou.⁷⁷

Oproti starému systému došlo ke zvýšení požadovaného procentního počtu obyvatel o 3 procentní body (z 62 % na 65 %), u kritéria počtu členů v případě rozhodování bez návrhu EK nebo vysokého představitele EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku proběhlo také zvýšení o 5,33 procentního bodu (z 66,67 % na 72 %). Zvýšení kritéria počtu států je chápáno jako jakási záruka pro menší země proti dominanci velkých členů, naopak zpřísnění parametru počtu obyvatel je považováno za „ochranu“ velkých států.

Toto nové vymezení vstoupí v platnost až 1. listopadu 2014, do té doby je zde prostor pro další jednání a hledání širšího konsensu. V použití nového systému hlasování je ustanoveno přechodné období, a to od 1. listopadu 2014 až do 31. března 2017. V tomto období je možné požádat o projednání a hlasování podle starého systému.

LS také rozšířila oblasti, ve kterých je možné použití kvalifikované většiny. Šlo o největší rozšíření v historii EU, protože například podle Římské smlouvy se kvalifikovaná většina užívala ve 38 oblastech, Jednotný evropský akt počet rozšířil o 12, Maastrichtská smlouva o dalších 30, Amsterodamská smlouva přidala 24 a poslední Smlouva z Nice 46 oblastí. Podle LS jde o rozšíření o 68 oblastí, ve kterých se bude rozhodovat kvalifikovanou většinou, z toho u 19 došlo k nahrazení původně požadované jednomyslnosti a 48 oblastí je definováno zcela nových. To znamená, že celkem Rada EU rozhoduje kvalifikovanou většinou ve 218 oblastech, jako je například legální migrace, policejní spolupráce nebo justiční spolupráce v trestních věcech. I přesto zůstává u citlivých otázek stále hlasování jednomyslné, například u daní, sociálního zabezpečení, zahraniční politiky,

⁷⁷ Článek 238 SFEU.

společné obrany, operativní policejní spolupráce, jazykových pravidel nebo otázky sídel institucí.⁷⁸

Přínosem nového vymezení kvalifikované většiny je její zjednodušení díky užití jen dvou parametrů. Za nevýhodu je naopak považována různá hodnota u obou ukazatelů, která mohla být pro lepší zapamatování stanovena stejně.

Každý stát má pozitivní a negativní hlasovací potenciál. Jak si vede ČR je vysvětleno v další podkapitole.

4.3.2. Váha ČR při hlasování v Radě EU

Váha státu při hlasování může být posuzována ze dvou hledisek. První je tzv. pozitivní hlasovací potenciál, který říká, jak velkou sílu má stát pro prosazení návrhu. Druhý je tzv. negativní hlasovací potenciál, který udává, jak velkou má stát váhu k zablokování projednávaného návrhu.

Podle kritéria počtu států je pro přijetí požadováno alespoň 55 % členů, nejméně ale 15 států. ČR tudíž má 1/15 (tzn. 6,67 %) kvalifikované většiny. Pokud je nutné dosáhnout 72 %, disponuje ČR s 5,26 % kvalifikované většiny. U parametru počtu obyvatel se požaduje alespoň 65 % z celkového počtu obyvatel EU, z něj počet obyvatel ČR tvoří asi 2,08 %. Váha ČR v tomto kritériu je tudíž 3,2 %.

Toto nové nastavení tudíž oslabuje hlas ČR, kterým může pozitivně ovlivnit hlasování. Stejně tak došlo k oslabení i u dalších států, které je dáno zpřísněním parametrů požadovaných ke splnění kvalifikované většiny. Státy jsou tak motivovány k hledání kompromisních řešení a k vytváření širších koalicí.

Naopak pro nepřijetí návrhu je nutný počet států 13. V tomto případě má ČR váhu 1/13 hlasů, což je 7,96 %. Pokud je třeba dosáhnout 72 % souhlasu, proti musí být nejméně 9 členů Rady EU, což pro ČR znamená 11,11 % sílu hlasu. U počtu obyvatel musí být proti tolik členů, kolik představuje 35 % obyvatel EU. Pro ČR to znamená váhu hlasu 5,92 %. Oproti Smlouvě z Nice dochází k posílení negativního hlasovacího potenciálu.⁷⁹

Následující text sleduje vliv LS na činnost EK.

⁷⁸ (PITROVÁ a kolektiv, 2008)

⁷⁹ <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>, 2010

4.4. Evropská komise po přijetí LS

S ohledem na funkční období poslední EK měla nastoupit ta současná již 1. listopadu 2009, kvůli neschválené LS se tak stalo až 10. února 2010. Pokud by totiž vznikla ještě za platnosti původní legislativy, Smlouvy z Nice, musela by být založena na jiných zásadách. Jako záruku pro Irsko po prvním neúspěšném referendu LS umožnila, aby byla nová EK ustanovena stále podle pravidla jedna země = jeden komisař. To znamená, že počet komisařů zůstal na čísle 27. Od 1. listopadu 2014 se EK bude skládat z tolika komisařů, kolik odpovídá dvěma třetinám členských států. Členové budou vybíráni ze zástupců různých členských zemí na základně systému naprosto rovné rotace, který jednomyslně stanoví Evropská rada. Ta také může jednomyslně rozhodnout o změně počtu členů EK.⁸⁰

Funkční období členů EK je stanoveno na pět let, jsou vybíráni podle celkové způsobilosti, nepřijímají pokyny od žádné vlády a pracují nezávisle.

Kandidáta na předsedu EK navrhuje Evropská rada kvalifikovanou většinou a volí jej EP většinou hlasů. Pokud kandidát neprojde hlasováním v EP, musí Evropská rada do měsíce navrhnout jiného kandidáta. Ostatní členy navrhuje předseda EK ve spolupráci s členskými státy a po dohodě s Radou EU. EK jako celek musí schválit EP.

EK jako celek odpovídá EP, který má pravomoc jí vyslovit nedůvěru. Poté musí celá EK kolektivně odstoupit. Jednotlivý komisař musí odstoupit, je-li vyzván předsedou EK.⁸¹

Ustanovení v případě EK neřešilo podstatné změny, spíše došlo k odsunutí problematiky na pozdější dobu. Členské státy díky tomu mají více času na jednání a nalezení optimálního řešení.

Poprvé v historii evropské integrace je dána pravomoc občanů vyvinout iniciativu a tak zapůsobit na EK.

4.4.1. Občanská iniciativa

Novinkou LS je možnost občanů a reprezentativních sdružení projevovat a veřejně si vyměňovat názory na oblasti činnosti EU. Nejméně jeden milion občanů EU pocházející z podstatného počtu členských států může vyzvat EK k předložení vhodné legislativy. Dále se užívá řádný legislativní postup, který bude popsán níže. Kromě tohoto práva mají občané EU

⁸⁰ <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>, 2010

⁸¹ Článek 17 SEU.

také petiční právo k EP, možnost obrátit se na veřejného ochránce práv nebo se písemně obrátit na každý orgán, instituci nebo jiný subjekt a obdržet ve stejném jazyce odpověď.⁸²

Tato úprava ještě není konečná, upřesnění bude stanoveno v nařízení EP a Rady EU. Nyní probíhá diskuze ohledně parametrů občanské iniciativy zahrnující otázky ohledně minimálního počtu států, minimálního počtu občanů z jednotlivých států, minimálního věku žadatelů, formy registrace a tak podobně. Za tím to účelem byla EK vydaná Zelená kniha o evropské občanské iniciativě a prováděcí předpis by měl být hotov během roku 2010.

Přijetí LS ovlivnilo také složení a fungování EP.

4.5. Evropský parlament po změnách v LS

EP podle LS vykonává nově společně s Radou EU rozpočtovou a legislativní funkci, provádí politickou kontrolu a konzultace v podle podmínek ve Smlouvách a volí předsedu EK.

Počet poslanců v EP je upraven na 750 plus předsedu, tzn. celkem 751, což je o 34 méně než v předchozím volebním období. Každému státu je přidělen určitý počet zástupců, přičemž nejméně je 6 a nejvíce 96. Všichni členové jsou voleni ve všeobecných a přímých volbách svobodným a tajným hlasováním na dobu pěti let. EP si volí svého předsedu a předsednictvo.⁸³

Zastoupení v EP je stanoveno podle zásady sestupné poměrnosti, neboli degresivní proporcionality, což znamená, že čím je členský stát lidnatější, tím má právo obsadit více křesel. Na rozdíl od ostatních smluv LS neuvádí přesný počet mandátů pro každý stát, ale zavázala Evropskou radu, aby před volbami v roce 2009 na podnět EP a s jeho souhlasem o rozložení počtu hlasů rozhodla. To se stalo na zasedání 21. a 22. června 2007, kde EP podal návrh, který byl sestaven podle již zmíněného systému degresivní proporcionality a počítal se 750 křesly. Na zasedání v říjnu téhož roku Itálie dosáhla výjimky a došlo k přidání jednoho křesla, takže celkový počet se ustálil na 751. V prohlášení připojeném k LS je uvedeno, že dodatečné jedno křeslo připadá Itálii. Pro ČR znamená úprava počtu křesel snížení tuzemské delegace o dva členy EP.

LS posiluje postavení EP v legislativním procesu, a to hlavně rozšířením oblastí, na kterých se bude EP podílet spolu s Radou EU procedurou spolurozhodování, nově nazvanou řádným legislativním postupem. Tento postup se bude užívat v asi 40 nových

⁸² Články 24 SFEU a 11 SEU.

⁸³ Článek 14 SEU.

oblastech, mezi které patří například hospodářská, územní a sociální soudržnost, justice, kultura, společná obchodní politika, vnitřní záležitosti nebo zemědělství. Také se rozšiřuje počet oblastí, ve kterých je požadován souhlas EP, jako například uzavírání některých mezinárodních dohod, ale stále zůstává několik problematik, kde je vyžadována pouze konzultace, nebo do nich není EP zapojen vůbec.⁸⁴

Větší zapojení EP do rozhodovacího procesu zvýší demokratičnost jednání díky voleným zástupcům občanů. Při sestavování optimálního počtu poslanců za jednotlivé státy bylo důležité zachovat reprezentativní vzorek obyvatelstva, a zároveň určit počet tak, aby nedocházelo ke zbytečným nákladům a zvětšování složitosti rozhodování.

Důležité pro posílení demokracie je přenesení funkce kontrolora principu subsidiarity na národní parlamenty.

4.5.1. Posílení úlohy národních parlamentů

K LS je připojen Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v EU. Národní parlamenty mají fungovat jako garant dodržování zásady subsidiarity. Provádějí kontrolu ex ante, to znamená ještě před přijetím aktu. EK postupuje návrhy legislativních aktů národním parlamentům zároveň s předložením EP a Radě EU. Stejně tak jsou parlamentům předkládány podněty skupin členských států, žádosti Soudního dvora EU, doporučení Evropské centrální banky, žádosti Evropské investiční banky a podněty EP.⁸⁵

V LS je uveden mechanismus žluté a oranžové karty, který umožňuje národním parlamentům ve lhůtě osmi týdnů od obdržení návrhu legislativního aktu zaslat předsedům EP, EK a Rady EU odůvodněné stanovisko s popisem toho, v čem vidí rozpor se zásadou subsidiarity. Jednokomorové parlamenty mají k dispozici dva hlasy, u dvoukomorových získává každá komora jeden hlas. Mechanismus žluté karty říká, že jestliže vnitrostátní parlamenty tvořící nejméně jednu třetinu všech hlasů podají odůvodněná stanoviska, musí být návrh přezkoumán. Navrhovatel se může rozhodnout, zda návrh změnit, zachová nebo stáhne.

Jestliže v dalším procesu řádného postupu představují odůvodněná stanoviska nadpoloviční většinu všech hlasů, musí se návrh opět přezkoumat, ale pokud EK trvá na své verzi návrhu, dojde k posouzení v EP a Radě EU. Pokud EP rozhodne většinou hlasů nebo Rada EU 55 % většinou, že legislativní návrh není v souladu s principy subsidiarity nebo proporcionality, nebude se návrhem dále zabývat.

⁸⁴ (PITROVÁ a kolektiv, 2008)

⁸⁵ Článek 5 SEU.

LS také zavádí mechanismu červené karty, ten spočívá v právu veta, pokud je použit zjednodušený postup pro přijímání změn zakládajících smluv. Národní veto je také přípustné, pokud jde o zablokování změny rozhodovacího postupu Rady EU z jednomyslnosti na kvalifikovanou většinu.⁸⁶

Existují obavy, zda budou národní parlamenty dost kvalifikovány, aby byly schopny správně rozhodnout. Kvůli závažnosti a složitosti některých projednávaných návrhů se mohou národní parlamenty potýkat s nedostatkem informací.

Také poradní orgány prošly určitými změnami.

4.6. Poradní orgány

Jako poradní orgány Radě EU, EP a EK mají stále sloužit Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor. LS potvrzuje, že počet členů Hospodářského a sociálního výboru nesmí překročit 350, zachovává složení z řad zaměstnavatelů, zaměstnanců a dalších subjektů z oblasti kulturní, profesní, občanské a sociálně-hospodářské. Novinkou je prodloužení funkčního období jak členů ze čtyř na pět let,⁸⁷ tak i předsedy ze dvou na dva a půl roku.⁸⁸

Stejně změny proběhly i ve Výboru regionů, který je složen ze zástupců regionálních a místních samosprávných celků, kteří mají volební mandát v některém celku nebo jsou politicky odpovědní volenému shromáždění. Celkový počet členů je také stanoven na maximálně 350 a stejně jako členové Hospodářského a sociálního výboru provádějí své funkce nezávisle na obecném zájmu EU. I zde došlo k prodloužení délky mandátu ze čtyř na pět let⁸⁹ a u předsedy ze dvou na dva a půl roku.⁹⁰ Výbor regionů nově dostal pravomoc podat žalobu v případě porušení zásady subsidiarity, pokud k ní došlo legislativním aktem, u něhož je povinná konzultace s Výborem regionů.

Rada EU musí pravidelně přezkoumávat složení obou výborů, aby zajistila, že zohledňují hospodářský, sociální a demografický vývoj EU. Na návrh EK může Rada EU jednomyslně přijmout rozhodnutí, kterým se změní složení výborů.⁹¹

⁸⁶ <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>, 2010

⁸⁷ Článek 302 SFEU.

⁸⁸ Článek 303 SFEU.

⁸⁹ Článek 305 SFEU.

⁹⁰ Článek 306 SFEU.

⁹¹ Články 300, 301 a 305 SFEU.

Novinkou, kterou zaregistroval téměř každý občan EU je vznik postu Stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

4.7. Nové funkce

Pro veřejnost nejviditelnější změnou je vytvoření dvou nových funkcí, Stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Stálý předseda Evropské rady je volen Radou EU kvalifikovanou většinou na dva a půl roku s možností jednoho prodloužení, jeho hlavní funkcí je řídit summity Evropské rady, koordinovat jejich jednání a snažit se o shodu. Dalším úkolem je reprezentovat EU navenek při summitech se třetími zeměmi. Tento post je někdy lidově nazýván jako „europrezident“ a prvním se stal belgický zástupce Herman Van Rompuy, jehož mandát začal 1. prosince 2009. Stálý předseda Evropské rady nesmí zastávat žádnou vnitrostátní funkci. Rotační předsednictví států po půl roce zůstává zachováno, ale zástupci předsedají pouze Radě EU.

Druhá pozice je vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a je sloučením několika postů, místopředsedy EK, komisaře pro vnější vztahy, předsedy Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy a dosavadního generálního tajemníka - představitele pro zahraniční politiku a bezpečnostní politiku. Členské státy si vysokého představitele volí na pět let. Tato funkce je někdy označována jako „ministr zahraničí EU“. Od 1. prosince 2009 začalo funkční období britské baronky Catherine Ashton,⁹² která byla jmenována kvalifikovanou většinou Radou EU se souhlasem EK po schválení EP. Vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku se také stává šéfem Evropské služby pro vnější činnost, což je zcela nová instituce, která se teprve vytváří. Přesná podoba tudíž není ještě zcela jasná, ale ví se, že bude organizována podle geografického a tematického principu a řady zaměstnanců budou tvořeny z jedné třetiny lidmi z EK, další třetinu budou tvořit pracovníci z generálního sekretariátu Rady EU a poslední třetina bude delegována z členských států. Cílem instituce je pomáhat vytvářet a prezentovat společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.

Mezi hlavní orgány EU je zařazen také Soudní dvůr Evropské unie.

⁹² <http://www.euroskop.cz/8880/sekce/hlavni-zmeny-ve-fungovani-eu/>, 2009

4.8. Soudní dvůr Evropské unie

Soudní dvůr Evropské unie se skládá ze Soudního dvora, Soudu prvního stupně, nově nazvaným Tribunál, a specializovaných soudů. Specializovaný soud je dosud pouze jeden, a to od roku 2005 Soud pro veřejnou službu, zabývající se žalobami zaměstnanců orgánů EU.

Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce z každého členského státu, nápomocni jsou mu generální advokáti. Tribunál je tvořen také minimálně jedním soudcem z každé členské země. Tito soudci i advokáti jsou vybíráni ze způsobilých osob a jsou jmenováni po dohodě vlád členských států na dobu šesti let s možností opakování.⁹³

Došlo k rozšíření jurisdikce díky větší spolupráci ve věcech justice a vnitra. Mezi rozhodovací pravomoc Soudního dvora spadá i oblast právní závaznosti Listiny základních práv EU a řešení žalob týkajících se zásady subsidiarity a jejího porušování.

⁹³ Článek 19 SEU.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat novinky, které přináší Lisabonská smlouva (LS) do fungování klíčových institucí a nejen do nich. Práce je zaměřena na činnost Evropské komise, Evropského parlamentu a Rady Evropské unie.

Aby bylo možné pochopit změny v plném rozsahu, bylo nutné se seznámit s historickým fungováním evropských orgánů od doby jejich založení až po současnost, čímž se zabývala druhá kapitola.

Třetí kapitola se zaměřila na bližší vysvětlení LS, okolnosti jejího vzniku i jednání, která jí předcházela. Důležitou součástí legislativy je Listina základních práv a svobod, která se přijetím LS zařadila mezi primární právo závazné pro všechny členské státy, kromě těch, jež si vyjednaly výjimku – Polsko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a ČR. Je důležité zmínit, že v případě ČR jde pouze o ústní dohodu, která bude písemně stvrzena u příležitosti další revize smluv nebo přistoupení nového členského státu. Nedílnou součástí této kapitoly je také složitý průběh ratifikace LS včetně opakovaného referenda v Irsku.

Čtvrtá kapitola se snažila popsat všechny podstatné změny vyplývající z přijetí LS, a to nejen jejich vliv na instituce, ale i obecné novinky, které jsou pro fungování EU důležité. Pro postavení EU v mezinárodních vztazích je bezesporu nejvítanější novinkou získání právní subjektivity. Ta umožňuje EU jednat jako samostatný subjekt například při uzavírání mezinárodních smluv, odpadá tak potřeba podpisů zástupců všech členských států. LS upravila podmínky posílené spolupráce, která byla zavedena již Amsterodamskou smlouvou a vůbec poprvé v historii byla definována možnost dobrovolného vystoupení z EU, včetně podmínek a časových lhůt odchodu.

LS změnila počet uskupení v Radě EU a došlo k novému vymezení kvalifikované většiny v Radě EU. Místo původních tří parametrů se pro zjednodušení budou užívat jen dva. Za nevýhodu této nové definice je považována různá procentní hodnota obou kritérií. Celý systém se bude pro hlasování používat až od roku 2014, navíc s přechodným obdobím do roku 2017. Tato prodleva má poskytnout prostor pro další jednání s cílem dosáhnout širšího konsensu.

Evropský parlament díky LS rozšířil své pravomoci, a to zvětšením počtu oblastí, na jejichž schvalování se vztahuje procedura spolurozhodování, nově nazvaná řádný legislativní postup. Počet poslanců byl stanoven na 750 + předseda. Funkce kontrolora principu subsidiarity byla nově přenesena na národní parlamenty, ačkoli se objevily obavy,

zda budou poslanci členských států dostatečně kvalifikovaní pro rozhodování na evropské úrovni.

LS ovlivnila také složení Evropské komise. Kvůli průtahům s jejím schvalováním musela „přesluhovat“ Barrosova komise, jejíž mandát končil v říjnu 2009. Pokud by došlo ke jmenování nových komisařů před ratifikací LS, musela by se brát v úvahu Smlouva z Nice, která počet komisařů snižovala. V případě Evropské komise došlo k jakémusi odsunutí řešení na pozdější dobu, protože je určeno, že současná Evropská komise stále stojí na principu jedna země = jeden komisař, ale od roku 2014 by se měl jejich počet snížit na 2/3 počtu členských států. Toto rozhodnutí může jednomyslně zvrátit Evropská rada a bude zajímavé sledovat, jak se situace bude dále vyvíjet. Žádná země nebude chtít přijít o svého komisaře, ale na druhé straně nesmí dojít k nesmyslnému narůstání byrokracie s rostoucím počtem členských států. Bude velmi těžké vymyslet systém rovné rotace, který by uspokojil všechny zúčastněné.

Nejviditelnější změnou je vytvoření dvou nových postů, Stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, kteří mají fungovat jako zástupci EU při vnějších i vnitřních jednáních.

Se zvyšujícím se počtem států je stále těžší dojít ke kompromisu. Kvůli neshodám padla Evropská ústava a z LS se stala jen další revizní smlouva v řadě. Některé problémy vyřešila a přinesla užitečné novinky. Na druhé straně se některým otázkám vůbec nevěnovala nebo je jen odsunula na pozdější dobu. S rozvojem Evropy i světa lze očekávat další změny a záleží jen na představitelích EU, jak se s nimi vypořádají.

Práce je přínosná svými ucelenými informacemi, které se dají použít pro rozšíření nejen vlastních vědomostí. Je použitelná jako vzdělávací materiál pro každého, kdo má zájem o tuto tematiku.

Seznam použité literatury

Knihy

1. BALDWIN, Richard, WYPLOSZ, Charles. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd.: Praha Grada Publishing, a. s., 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
2. DEFARGES, Philippe Moreau. *Evropské instituce*. Praha: Karolinum, 2002. 221 s. ISBN 80-246-0086-2.
3. FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
4. *Jak funguje Evropská unie : Váš průvodce po institucích EU*. 1. vyd. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 46 s. ISBN 92-79-03649-1.
5. PITROVÁ, Lenka, et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva...: Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. 1. vydání. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. 156 s. ISBN 978-80-87041-48-2.
6. TICHÝ, Luboš, et al. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 928 s. ISBN 80-7179-430-9.

Elektronické publikace

7. *Treaty establishing the European Coal and Steel Community, ECSC Treaty* [online]. 1995-2010, [cit. 2009-11-18]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_ecsc_en.htm>.
8. *Treaty establishing the European Economic Community, EEC Treaty - original text (non-consolidated version)* [online]. 1995-2010, Last updated: 10.07.2007 [cit. 2009-11-18]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_en.htm>.
9. *Smlouva z Nice* [online]. 2001, [cit. 2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/12001C/htm/12001C.html>>.
10. PERKNEROVÁ, Kateřina. *Česko hledá eurokomisaře, zájemci, hlaste se*. *Deník* [online]. 2009 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/tema_cesko_hleda_eurokomisare20090614.html>.
11. BLAHUŠIAK, Igor, et al. *Euroústava v českém politickém diskursu* [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2008 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <http://www.iips.cz/data/files/Analzyzy_Working_Papers_pdf/blahusiak-euroustava.pdf>.

12. *Názory obyvatel ČR na Lisabonskou smlouvu* [online]. Praha : Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2009 [cit. 2010-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100891s_pm90407.pdf>.
13. CHLAPCOVÁ, Ivana, TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana *Právní subjektivita Evropské unie* [online]. Praha : VŠE, 2003 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.vse.cz/aop/pdf/259.pdf>>.
14. *Analýza dopadu Lisabonské smlouvy* [online]. Praha : Úřad vlády ČR, leden 2010 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analiza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.
15. *EUR-Lex - Lisabonská smlouva* [online]. Úřad pro úřední tisky, 2007 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:CS:HTML>>.

Internetové stránky

16. *EUROPA - Bureau of European Policy Advisers* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/policy_advisers/mission_statement/index_en.htm>.
17. *EUROPA – Consilium – Složení Rady* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=427&lang=cs>>.
18. *EUROPA - Consilium - Zasedání Rady* [online]. 1995-2010 , [cit. 2009-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=348&lang=CS>>.
19. *EUROPA – Činnost na plenárním zasedání* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/activities/plenary/staticDisplay.do?language=CS&id=2100&pageRank=3>>.
20. *EUROPA - Data Protection Officer of the EC* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/dataprotectionofficer/index.cfm>>.
21. *EUROPA - EU v kostce - Evropské smlouvy* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/abc/treaties/index_cs.htm>.
22. *EUROPA - EuropeAid – podpora rozvoje prostřednictvím spolupráce s mnoha partnery* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/europeaid/who/index_cs.htm>.
23. *EUROPA - Eurostat - Introduction* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/about_eurostat/corporate/introduction>.

24. *EUROPA – Evropský konvent* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_212_cs.htm>.
25. *EUROPA – Evropský parlament* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-13]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_cs.htm>.
26. *EUROPA - Home Page of Secretariat-General of the Commission* [online]. 1995-2010 [cit. 2009-12-11]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/index_en.htm>.
27. *EUROPA – Institucionální reforma Evropské unie* [online]. 1995-2009 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutional_reform/index_cs.htm>.
28. *EUROPA - Internal Audit Service* [online]. 1995-2009 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/internal_audit/index_en.htm>.
29. *EUROPA – Introduction* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/nice_treaty/nice_treaty_introduction_en.htm>.
30. *EUROPA – Komisaři - profily, portfolia a domovské stránky* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-03-22]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/archives/commission_2004-2009/index_cs.htm>.
31. *EUROPA – Laekenská deklarace* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_222_cs.htm>.
32. *EUROPA – Lisabonská smlouva – Aktuality* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=3>.
33. *EUROPA – Lisabonská smlouva – Aktuality* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=4>.
34. *EUROPA – Lisabonská smlouva – Aktuality* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=5>.
35. *EUROPA – Lisabonská smlouva – Aktuality* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=6>.
36. *EUROPA – Lisabonská smlouva – Aktuality* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/news/index_cs.htm?Page=7>.
37. *EUROPA - OLAF - Naše poslání* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/dgs/olaf/mission/mission/index_cs.html>.
38. *EUROPA - PMO-Úřad pro správu a vyplacení individuálních nároků* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/pmo/accueil_cs.htm>.

39. *EUROPA – Politické skupiny* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=45&pageRank=4&language=c>>.
40. *EUROPA - Rada Evropské unie* [online]. 1995-2010 , [cit. 2009-11-27]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/council/index_cs.htm>.
41. *EUROPA - Úřad pro úřední tisky - Činnosti* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: < http://publications.europa.eu/about_us/index_cs.htm>.
42. *EUROPA – Ústavní smlouva* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_239_cs.htm>.
43. *Euroskop.cz – Evropská levice* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8649/sekce/evropska-levice/>>.
44. *Euroskop.cz – Evropská lidová strana* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8625/sekce/evropska-lidova-strana/>>.
45. *Euroskop.cz – Evropští nezávislí* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8650/sekce/evropsti-nezavisli/> >.
46. *Euroskop.cz – Evropští zelení* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8628/sekce/evropsti-zeleni/>>.
47. *Euroskop.cz – Frakce v Evropském parlamentu* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8881/sekce/frakce-v-evropskem-parlamentu/> >.
48. *Euroskop.cz – Charta základních práv EU* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/627/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>>.
49. *Euroskop.cz – Jak fungoval Konvent* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8902/sekce/jak-fungoval-konvent/> >.
50. *Euroskop.cz – Listina základních práv EU* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/204/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>>.
51. *Euroskop.cz - MEMO - MEMO: Generální ředitelství (DGs) Komise* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8468/2418/clanek/memo-generalni-reditelstvi-dgs-komise/>>.
52. *Euroskop.cz – M-N* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/288/sekce/m-n/> >.
53. *Euroskop.cz - Orgány Rady EU* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2009-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/100/93/clanek/organy-rady-eu/>>.

54. *Euroskop.cz – Průběh ratifikace* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace/> >.
55. *Euroskop.cz - Rozhodování v Radě EU* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2009-11-29]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/99/sekce/rozhodovani-v-rade-eu/> >.
56. *Euroskop.cz – R-S* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-04-07]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/290/sekce/r-s/> >.
57. *Euroskop.cz – Společná zahraniční a bezpečnostní politika* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8916/sekce/szbp---spolecna-zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>>.
58. *Euroskop.cz – Strana evropských liberálů* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8627/sekce/strana-evropskych-liberalu/> >.
59. *Euroskop.cz – Strana evropských socialistů* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8626/sekce/strana-evropskych-socialistu/>>.
60. *Euroskop.cz – Strana evropských socialistů* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8626/sekce/strana-evropskych-socialistu/> >.
61. *Euroskop.cz – Unie pro Evropu národů* [online]. Vláda ČR, c2005-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8653/sekce/unie-pro-evropu-narodu/> >.
62. *Evropský parlament – Kde nás najdete* [online]. 1995-2009 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/quicklinks/contact.html>>.
63. *Evropský parlament - Kontrolní pravomoc EP* [online]. 1995-2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/parliament/powers/control.html>>.
64. *Evropský parlament - Legislativní pravomoc EP* [online]. 1995-2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/parliament/powers/legislative.html>>.
65. *Evropský parlament - Pravomoci Evropského parlamentu* [online]. 1995-2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/parliament/powers.html>>.
66. *Evropský parlament - Rozpočtová pravomoc EP* [online]. 1995-2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/parliament/powers/budget.html>>.
67. *Evropský parlament – Volby 2009* [online]. 1995-2009 [cit. 2010-02-13]. Dostupný z WWW: < <http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/elections2009.html> >.

68. *Juristic – Reforma III. pilíře EU* [online]. c2000-2002 [cit. 2010-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://eu.juristic.cz/619561>>.
69. *Lisabonská smlouva – Skutečné slabiny lisabonské smlouvy* [online]. 2008 [cit. 2010-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.lisabonska-smlouva.eu/skutečne-slabiny-lisabonske-smlouvy/>>.
70. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR – Ratifikační proces v členských státech EU* [online]. 2007 [cit. 2010-04-07]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/lisabonska_smlouva/ratifikacni_proces_v_clenskych_statech.html>.
71. *MPSV.cz – Obecné informace* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007 [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1109>>.
72. *National delegations - PES* [online]. 2009 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <http://www.socialistgroup.eu/gpes/public/nadedetail.htm?countryiso=CZ§ion=NET&category=NADE&request_locale=EN>.
73. *Poslanecký klub ELS - O POSLANECKÉM KLUBU ELS* [online]. 2009 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.eppgroup.eu/home/cs/aboutus.asp>>.
74. *STEM - Středisko empirických výzkumů – Názory české veřejnosti na Lisabonskou smlouvu* [online]. 2008 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1635>>.
75. *STEM - Středisko empirických výzkumů – Názory na Evropskou ústavní smlouvu* [online]. 2005 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/937>>.
76. *STEM - Středisko empirických výzkumů – Názory občanů na přijetí Lisabonské smlouvy* [online]. 2005 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1929>>.
77. *The ELDR Party* [online]. 2009 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.eldr.org/en/about-eldr/index.php>>.
78. *The Greens / EFA* [online]. 2009 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.greens-efa.org/cms/default/rubrik/6/6646.presentation.htm>>.
79. *Volby do Evropského parlamentu 2009 - on-line výsledky* [online]. c1999-2010 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://volby.idnes.cz/eurovolby-2009-evropa.asp>>.

Seznam zkratk

COREPER	Výbor stálých zástupců
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DG	Generální ředitelství Evropské komise
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EPP/ED	Evropská lidová strana / Evropští demokraté
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LS	Lisabonská smlouva
ODS	Občanská demokratická strana
OSN	Organizace spojených národů
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
STEM	Středisko empirických výzkumů
US-DEU	Unie svobody – demokratická unie

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. května 2010

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Spodní 7

Hlučín-Bobrovníky, 748 01

Seznam příloh

Příloha 1: Výsledky voleb do EP v České republice

Příloha 2: Počet křesel jednotlivých zemí v EP po volbách v roce 2009

Příloha 3: Počet poslanců EP podle jednotlivých frakcí po volbách v roce 2009

Příloha 4: Počet křesel v EP u jednotlivých zemí pro jednotlivé volební období

Příloha 1: Výsledky voleb do EP v České republice

Politická strana	Počet křesel v EP	Procentní zisk hlasů
ODS	9	31,45 %
ČSSD	7	22,38 %
KSČM	4	14,18 %
KDU-ČSL	2	7,64 %

Zdroj: <http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/elections2009.html>, zpracování vlastní

Příloha 2: Počet křesel jednotlivých zemí v EP po volbách v roce 2009

Počet křesel	Země
99	Německo
72	Spojené království, Itálie, Francie
50	Polsko, Španělsko
33	Rumunsko
25	Nizozemí
22	Belgie, Česká republika, Portugalsko, Řecko, Maďarsko
18	Švédsko
17	Rakousko, Bulharsko
13	Dánsko, Finsko, Slovensko
12	Litva, Irsko
8	Lotyšsko
7	Slovinsko
6	Estonsko, Lucembursko
4	Malta

Zdroj: http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_cs.htm, zpracování vlastní

Příloha 3: Počet poslanců EP podle jednotlivých frakcí po volbách v roce 2009

Název frakce	Počet křesel
Evropská lidová strana	265
Progresivní aliance socialistů a demokratů	184
Aliance liberálů a demokratů	84
Zelení/Evropská svobodná aliance	55
Evropská konzervativní a reformní skupina	54
Konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice	35
Svoboda a demokracie	32
Nezařazení poslanci	27
Celkem	736

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/8881/sekce/frakce-v-evropskem-parlamentu/>, vlastní úprava

Příloha 4: Počet křesel v EP u jednotlivých zemí pro jednotlivé volební období

Země	2004 - 2009	2009 - 2014
Německo	99	96
Francie	78	74
Spojené království	78	73
Itálie	78	73
Španělsko	54	54
Polsko	54	51
Rumunsko	35	33
Nizozemsko	27	26
Řecko	24	22
Portugalsko	24	22
Belgie	24	22
ČR	24	22
Maďarsko	24	22
Švédsko	19	20
Rakousko	18	19
Bulharsko	18	18
Dánsko	14	13
Slovensko	14	13
Finsko	14	13
Irsko	13	12
Litva	13	12
Lotyšsko	9	9
Slovinsko	7	8
Estonsko	6	6
Kypr	6	6
Lucembursko	6	6
Malta	5	6
Celkem	785	751

Zdroj: (Pitrová a kolektiv, 2008), úprava vlastní